

PÄRNU ENDISE HAIGLA JA VANGLAHOONESTU ALA KONVERTEERIMINE KAASAEGSEKS LINNARUUMIKS
Conversion of former Pärnu hospital and prison area into contemporary urban environment

**TAL
TECH**

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

INSENERITEADUSKOND

Ehituse ja arhitektuuri instituut

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO

PÄRNU ENDISE HAIGLA JA VANGLAHOONESTU ALA KONVERTEERIMINE KAASAEGSEKS LINNARUUMIKS

Conversion of former Pärnu hospital and prison area into contemporary urban environment

MAGISTRITÖÖ

Üliõpilane: Carolyn Kodar

Juhendaja: Ignar Fjuk

Kaasjuhendaja: Grete Arro

Tallinn 2021

AUTORIDEKLARATSIOON

Olen koostanud lõputöö iseseisvalt.

Lõputöö alusel ei ole varem kutse- või teaduskraadi või inseneridiplomit taotletud.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad,

kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

“.....” 2021
Autor: Carolyn Kodar

Töö vastab magistritööle esitatud nõuetele

“.....” 2021
Juhendaja: Ignar Fjuk

Kaitsmisele lubatud

“.....” 2021

Kaitsmiskomisjoni esimees.....

/nimi ja allkiri/

Ehituse ja arhitektuuri instituut

LÕPUTÖÖ ÜLESANNE

Üliõpilane: Carolyna Kodar 131834EAU1

Õppekava, peeriala:EAU1 12/13- Arhitektuur

Juhendaja(d): Ignar Fjuk, Arhitekt, 5043004

Lõputöö teema:

Pärnu endise haigla ja vanglahoonestu ala konverteerimine kaasaegseks linnaruumiks

Conversion of former Pärnu hospital and prison area into contemporary urban environment

Lõputöö põhieesmärk:

1. Kaasajastada spetsiifilise ajaloo ja funktsiooniga hoonestut või piirkonda, kujundada sellest põnev ja kaasaegne linnaruum.

Töö keel: Eesti keel

Lõputöö esitamise tähtaeg: "3" juuni 2021 a

Üliõpilane: Carolyna Kodar

".....".....20.....a

/allkiri/

Juhendaja: Ignar Fjuk

".....".....20.....a

/allkiri/

Kinnise kaitsmise ja/või lõputöö avalikustamise piirangu tingimused formuleeritakse pöördel

Käesolev magistritöö "Pärnu endise haigla ja vanglahoonestu ala konverteerimine kaasaegseks linnaruumiks" on koostatud Tallinna Tehnikaülikooli inseneriteaduskonna arhitektuuri eriala integreeritud õppe raames.

Soovin tänada enda töö juhendajat Ignar Fjuki, kelle juhendamine ja abi aitasid kaasa magistritöö valmimisele. Soovin tänada akadeemia õppejõude juhiste eest. Samuti soovin tänada enda perekonda, sõpru ja kursusekaaslast toetuse eest.

ANNOTATSIOON

Magistritöös püütakse vastata küsimusele: Kuidas kaasajastada spetsiifilise ajaloo ja funktsiooniga hoonestut või piirkonda, kujundada sellest põnev ja kaasaegne linnaruum? Teame ju, et mida kaugemasse aega mingi koha „ajaruum“ tagasi ulatub, seda tugevam ja raskemini muutetav on selle identiteet, välja kujunenud vaimsus ja seosed ümbruskonnaga. Mida ja kuivõrd peaksime sellist keskkonda või hoonestut üldse säilitama või mis osas lammutama, kui käsitletava keskkonnaga ei seostu üksnes positiivsed emotsioonid? Kas sekkumise tulemusena aset leidvad muutused on piisavad, et muuta välja kujunenud ja teatud mõttes taagana mõjuvat negatiivset ajaloolist pärandit, kummutada piirkonnaga seotud eelarvamusi?

Käesoleva magistritöö raames analüüsitakse Pärnu endise haigla ja vangla hoonestut psühholoogilisest vaatevinklist ja seda eelkõige koha identiteedi, seoste ja vaimsuse põhiselt. Analüüsides sarnaseid referentsprojekte ja analoogseid juhtumeid defineeritakse meetod, mis võimaldaks delikaatselt ning keskkonda ja pärandit maksimaalselt säästes sellesse sekkuda. Teadustekstidele ja ala ajaloolise toetudes luuakse alale uus terviklik lahendus, mille tagajärjel muutub ala inimsõbralikumaks, läbipääsetavamaks ja atraktiivsemaks. Tühjalt seisnud ala tihendatakse ja võetakse kasutusele. Kuivõrd ala ümbritseval elamupiirkonnal puudub seni oma, linnaosale sobilik kese (keskus), siis kujundatakse käsitletavast alast ümbritseva elamupiirkonna kese.

Teadustekstidest selgub, et ala kaasajastamine viisil, mis on elanikele positiivsete tagajärgedega, loob paigale ka uue mõjusa identiteedi ning tugevdab elanike seotust kohaga. Samal ajal on siiski oluline ka teatud osas algse identiteedi säilimine. Inimesed soovivad ju end defineerida nii läbi olevikulistele kohaga seotud väärtustele kui ka koha ajaloo. Seetõttu säilitatakse algne ja väärika ajaloo haiglahoone algses mahus. Haigla peahoonele ja muinsuskaitse all olevatele vanglahoonetele määratakse uued funktsioonid. Oma algse väärtuse minetanud hooned lammutatakse, mis omakorda võimaldab ala tihendada ja rajada uusi ja atraktiivseid mahte. Neist kaks on olulisemad – kunstihoone ja blackbox, mis magistritöö projektiosas saavad ka täpsema arhitektuurse lahenduse. Kokkuvõttes võib öelda, et ala saab magistritöö raames toimiva ja arhitektuurselt põneva, kaasaegse linnaruumiga lahenduse, mis sobitub hästi kokku ka koha enda väärika ajaloo.

How to convert an area with a long function and history and turn it into a modern urban space? A place that has long had a definite function has its own identity, spirit and connection with the inhabitants. Should this area be maintained or demolished? What are the changes and how can they affect the surrounding population?

Within the framework of this master's thesis, the former area of Pärnu hospital and prison building is approached psychologically and the theoretical texts on the identity, connection and spirituality of the place are analyzed in the theoretical part. By analyzing these texts and further analyzing research on these topics, it is possible to find ways and how to best approach a sensitive area. There will also be an in-depth focus on the area's history in order to understand and delve deeper into the area. Based on scientific texts and the area's history, a new planning solution will be created to make the area much more accessible and attractive. Large empty areas will be used and the area will be compacted. As the given residential area, which is surrounded by the area, does not have a complete central point of the district, considering the location and history of the given area, it is perfectly suitable as the central point of the given residential area.

Scientific texts show that the modernization of the area, which has positive consequences for the inhabitants, strengthens the connection between the inhabitants and the place. Research has shown that it is important to preserve the identity of the original place, as it is also linked to a person's identity. Namely, people also define themselves through the location where they live. In this area, it is decided to keep the original and dignified hospital building in its original size. New functions will be assigned to the former Hospital main building and heritage prison buildings. The rest of the hospital area will be cleared of buildings and new and attractive volumes will be added. The two main new strong attraction buildings will be the art building and the blackbox, which will be solved in more detail in the project part of the master's thesis. This area will receive a functional and architecturally pleasant solution within the framework of the master's thesis, which is compatible with the dignified history of the location.

SISUKORD

EESSÕNA

ANNOTATSIOON

ABSTRACT

1. SISSEJUHATUS.....	16
1.1 Teema valiku tutvustus ja põhjendus.....	16
1.2 Probleemipüstitus	16
1.3 Uurimisülesande piiritletus.....	16
1.4 Eesmärgid	16
1.5 Põhimõistete seletus.....	16
2. TEOREETILINE RAAMISTIK	18
2.1 Kuidas erinevad aspektid mõjutavad inimeste ümbritsevat keskkonda	18
2.2 Koha identiteet	18
2.3 Sotsiaalne identiteet	18
2.4 Kohaga identifitseerimine ja keskkonnaskaala	18
2.5 Elanike koha identiteedi tähtsus Lissaboni uuringu näitel	19
2.6 Linnakeskkonna muutmine mõjutab elanike kiindumustunnet kohaga	22
2.7 Koha sidususe tähendus	22
2.8 Koha sidususe peamised tegurid	22
2.9 Kohamuutuse mõjud inimese ja koha sidemetundele	22
2.10 Linna muudatuste olemus	23
2.11 Linna muudatuste mõõtmised	23
2.12 Missugused on tulemused muutuva linna mõju kohta Schlierenis, Sveitsis piirkonnas	24
2.13 Kuidas kohad saavad ümbritsevast ruumist emotsionaalse tähenduse.....	26
2.14 Piirkonna emotsionaalne tähendus võib mõjutada naaberpiirkondi.....	26
2.15 Uuringud kohtade paiknemisest ja kuidas see mõjutab inimesi.....	26
3. ASUKOHA ANALÜÜS.....	28
3.1 Eeslinna elamurajooni kirjeldus	28
3.2 Analüüsitava ala kirjeldus	30
3.3 Asukoha ajalooline ülevaade	32
3.4 Piirkonnaga seotud planeeringud ja uuringud.....	35
4. JÄRELDUS TEOREETILISTEST TEKSTIDEST JA ASUKOHA AJALOOST	37
4.1 Tugev olemasolev identiteet	37
4.2 Sidusustunne kohaga.....	37
4.3 Linnakeskkonna kaasajastamine ei tähenda identiteedi kadumist.....	37
4.4 Kokkuvõte	37

5. PROJEKTILAHENDUS.....	41
5.1 Piikonnale lähenemine	41
5.2 Planeeringuprojekti lahenduseks ala kirjeldus	41
5.3 Muinsuskaitse eritingimused.....	41
5.4 Planeeringuala linnaruumiline olukord	44
5.5 Ühendusteede kujunemine	44
5.6 Kõnniteed	46
5.7 Tänavad	46
5.8 Väljak	46
5.9 Hoonemahtude lahendus	50
5.10 Endine haiglahoone.....	50
5.11 Endine kabel/surnukuuri hoone.....	50
5.12 Endised vanglahooned	50
5.13 Uued lisatavad mahud.....	50
5.14 Kunstihoone ja blackbox.....	52
5.15 Kunstihoone	54
5.16 Blackbox.....	56
5.17 Fassaadide ja klaaspinna lahendus.....	62
6.KOKKUVÕTE.....	64
7.KASUTATUD KIRJANDUS.....	65

I TEOREETILIS-UURIMUSLIK OSA

1. SISSEJUHATUS

1.1 Teema valiku tutvustus ja põhjendus

Eestis kui ka mujal maailmas on maju ja linnakeskkonna piirkondi, mis aja möödudes aegusid ning mille funktsioone ei vajatud enam, olenevalt majade seisukorrast ja ajaloolisest aspektist sõltub nende tulevane säilimine. Pika ajalooga majad on hinnatud ja vajalikud säilitamiseks, aga neil võib olla halb maine või eemaletõukav varasem funktsioon. Sellisele probleemile on keeruline leida lahendust, mis muudaks koha ligiõmbavaks ning vajalikuks.

Antud lõputöös analüüsitakse Pärnus olevat piirkonda, kus varasemalt oli Pärnu Vangla ja Haigla hoonestu, mille hooned on seisnud tühjana rohkem kui 10 aastat. Hetkel on olukord ümbritseva piirkonnaga halb, teadmatus mida majadega teha, ajalooliste hoonete olukord iga aastaga muutub aina halvemaks, ala on linnaelanikele kättesaamatu, külastatavuse põhjus puudub. Töö käigus konverteeritakse Pärnus oleva endise haigla ja vanglahoonestu piirkond kaasaegseks linnaruumiks.

1.2 Probleemipüstitus

Antud alal paiknevad muinsuskaitse all olevad hooned on olnud avaliku kasutusega rohkem kui sada aastat. Haiglahooned jäid suurenenud elanikonnale kitsaks, vangla suleti väheste vangide tõttu. Hooned on praeguseks seisnud tühjana rohkem kui 10 aastat. Uuritav ala asub Pärnu linnas ja kesklinna lähedal. Oluline on linnaruumi täiustada ja tihendada. Alal olevad ajaloolised majad ja ajalooline asukoht tuleb võtta aluseks, et muuta koht atraktiivseks. Analüüsitava alale tuleb koostada planeering, mis täiustab ja väärtustab antud piirkonda ning uued funktsioonid, mis annavad uue elu antud alale.

1.3 Uurimisülesande piiritletus

Käesolev magistr töö sisaldab muinsus- ja kultuuriväärtuslike hoonete psühholoogilist analüüsi ning lahendust, kus määratakse analüüsitava ala hoonetele uued funktsioonid. Lõpptulemusena välja pakutav lahendus peab aitama muuta halva mainega piirkond atraktiivseks, kuid samal ajal ei kahjustaks olemasolevat identiteeti.

1.4 Eesmärgid

Peamiseks uurimisülesandeks on uurida antud piirkonda ja pakkuda välja idee, kuidas saab seda paremaks muuta. Eesmärk on täiustada linnaruumi. Alale tehakse planeering, millega täiustatakse ala lisaks olemasolevate majadele ka uute hoonemahtutega, luuakse vajalikke ühendusteid, väljakuid ning pakutakse välja kvaliteetne majadevaheline ala. Planeeringuala kahele majale tehakse idee projektlahendus.

Kasutatakse kvalitatiivset uurimisviisi, viiakse läbi juhtumiuuring. Töö käigus uuritakse sarnase probleemiga linnaruumi näiteid ja teadusartikleid. Analüüsitakse olemasolevat piirkonda ja võrreldakse maailmas olevate sarnaste näidetega.

1.5 Põhimõistete seletus

Koha identiteet on isikliku ja sotsiaalse identiteedi komponent, määratletakse protsessis, mille käigus inimesed läbi kindla koha kaudu kirjeldavad enda kuulumist konkreetsesse paika. (Proshansky, Fabian ja Kaminoff, 1983) Koht on kirjeldatud kui vahetatava suhtena ruumi füüsilis-ruumilise ja inimsotsiaalsete omaduste vahel. (Canter, 1977) (Stokols, 1981)

Kohasidet on nimetatud kui „osa inimkogemusest, mida esindab afekt, mida inimesed kogevad mitmel viisil ja erineva teadlikkusega, viidates kohtadele, kus nad on sündinud, elavad ja tegutsevad; ka teiste isikute suhtes, kes elavad ja tegutsevad samades kohtades “. (Giuliani, 2003, p. 137) Üks esialgne kirjeldus tuleneb Lowi ja Altmani põhitööst, milles viidati kohakinnitusele kui „integreeruvale kontseptsioonile, mis avaldab afektiivseid suhteid keskkonna seadetega“ (1992, lk 7).

Kohatunne tugineb kohatunnuse (või samastumise), kohasõltuvuse ja kohakinnituse mõõtmetele (nt Jorgensen & Stedman, 2006).

2. TEOREETILINE RAAMISTIK

2.1 Kuidas erinevad aspektid mõjutavad inimeste ümbritsevat keskkonda

Missugune on linna elanike seotus linnakeskkonnaga? Milline on suhe koha identiteedi ja sotsiaalse identiteedi vahel? Missugune on kohaidentiteedi dünaamika ja kuidas mõista rühmadevahelisi suhteid linnakontekstis? (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Mitmed uuringud on näidanud positiivset seost kohaidentiteedi ning positiivse tajumise koha ja selle elanike vahel. Näiteks sellega seoses tajutakse, et koht on tsiviliseeritum (Brown, Perkins, & Brown, 2003; Felonneau, 2004), vähem ohtlikum (Billig, 2006), vähem saastatum (Bonaiuto jt, 1996 ; Gifford jt, 2014) ja parem koht elamiseks (Bernardo & Palma-Oliveira, 2013; Kyle, Graefe, Manning ja Bacon, 2004; Rollero & De Piccoli, 2010).

2.2 Koha identiteet

Eneseidentiteet ei põhine mitte ainult individuaalsetel, inimeste vahelistel ja sotsiaalsetel protsessidel, vaid hõlmab ka füüsilisi keskkondi, muutes sellega isikliku identiteedi põhikomponendiks (Proshansky, Fabian ja Kaminoff, 1983). Koha identiteet on isikliku ja sotsiaalse identiteedi komponent, määratletakse protsessis, mille käigus inimesed läbi kindla koha kaudu kirjeldavad enda kuulumist konkreetsele paika (Proshansky, Fabian ja Kaminoff, 1983). Koht on kirjeldatud kui vahetatava suhtena ruumi füüsilis-ruumilise ja inimsotsiaalsete omaduste vahel (Canter, 1977) (Stokols, 1981). Koha identiteeti ei saa mõista ilma mõlema komponendita (Proshansky, Fabian ja Kaminoff, 1983). Sellest tulenevalt saab kohaidentiteeti kirjeldada mitmest selle komponendist näiteks ruumilis-füüsilised ja sotsiaalsed probleemid ning mitmetasandilised individuaalsed ja sotsiaalsed koha kogemise kogemused, näiteks individuaalse ja sotsiaalsed tähenduse, tunded ja kogemused (Clayton et al., 2015; Manzo & DevineeWright, 2013).

Kohaidentiteeti kui rühmade vaheliste suhete kontekstis, võib kirjeldada kui linnaruumi kui rühmade vahelisi suhteid, lähtudes subjekti füüsilistesse ruumidesse kuulumise tundest (mis sisaldas alati nii koha füüsilisi omadusi kui ka inimesi, kes nendes ruumides elavad või kasutavad). Selles mõttes võib kohaidentiteeti mõista kui sotsiaalse identiteedi konkreetse juhtumina, mis koosneb eneseidentiteedi aspektidest, mis põhinevad geograafiliselt määratletud rühmadest. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

2.3 Sotsiaalne identiteet

Sotsiaalse identiteedi lähenemisviis, mis hõlmab sotsiaalse identiteedi teoorias (Social Identity Theory) (SIT) ja enesekategoriate teoorias (Self Categorization Theory) (SCT) sisalduvaid mõisteid ja põhimõtteid, on sotsiaalpsühholoogias üks kõige levinumaid ja ulatuslikumalt kasutatavaid lähenemisviise (Brown, 2000). Selle üheks põhjuseks oli kontseptsiooni teaduslik kasulikkus rühmade vaheliste suhete, eriti indiviidi ja grupi vaheliste suhete selgitamisel ning grupinähtustest mõjutatud individuaalsete tunnetuste, emotsioonide ja käitumise mõistmine (Capozza & Brown, 2000).

SIT leidis, et inimesed määratlevad end sotsiaalsete kategooriate (nt naised, portugali) järgi ja et enesekategoriad pakuvad neile sotsiaalset identiteeti (Tajfel, 1978; Tajfel & Turner, 1979). Sotsiaalsed identiteetid määratleti rühmade vahelises kontekstis meie grupi ja teise asjakohase grupi sotsiaalsete võrdluste kaudu. Selle teooria keskne hüpotees oli see, et sotsiaalse võrdluse eesmärk oli luua rühmade vaheline diferentseerimine, et saavutada selle identiteedi positiivne enesehinnang. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

SCT (Turner, 1982, 1985) töötati välja SIT-i traditsiooni järgi ja see tähistab olulist laienemist sotsiaalse identiteedi traditsiooni rakendatavuse vahemikus, alates rühmade vahelistest suhetest ja sotsiaalsetest konfliktidest kuni grupiprotsesside, stereotüüpide loomise ja sotsiaalse tunnetamise valdkonnani" (Turner, 1999, lk 6). SCT keskmes oli protsesside mõistmine,

mille kaudu inimesed hakkasid end sotsiaalsete kategooriate mõttes kontseptualiseerima. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Grupisene kallutatatus oli SIT-i keskne teema. Minimaalne rühmaparadigma, kui kuuluda ühte või kahte erinevasse gruppi oli piisav, et algatada grupisene diskrimineerimine, et meeldida grupile (1971, Tajfel & Billig, 1974). Sotsiaalse identiteedi teooria on põhjuslik seos grupisese identifitseerimise ja grupisese kallutatuse vahel (Hinkle & Brown, 1990; Kelly, 1993). Vähemalt kolme tüüpi tegurid mõjutavad rühmasisest eelarvamust reaalses rühmade vahelistes olukordades. Esiteks samastumine rühmaga, teiseks rühmade vaheline võrdlus asjakohaste aspektide olemasolul ja kolmandaks - sarnasuse või läheduse olemasolu muudab võrdluse grupivälise rühmaga asjakohaseks. (Tajfel ja Turner, 1986)

2.4 Kohaga identifitseerimine ja keskkonnaskaala

Kohaga identifitseerimine võib eksisteerida erinevas keskkonnaskaalas, alates väiksematest, nagu kodu või naabruskond, kuni laiemateni, nagu linn, piirkond või riik, või isegi erinevates kontekstides, näiteks väliruumid (Bonaiuto & Alves, 2012). Keskkonna psühholoogia on keskendunud uurimaks identiteetide mõistmist erinevates skaalades ja linnaruumide mitmepoolseid vaatenurki ning kuidas teha kindlaks erinevate ruumide vahelised tegevusmustrid (Bonaiuto & Bonnes, 1996; Bonnes, Mannetti, Secchiaroli, & Tanucci, 1990). Teisest küljest on teises seerias uuritud, kas koha sideme intensiivsus (koha identiteet ja koha kinnitus) erineb sõltuvalt koha skaalast (Gifford et al., 2009; Hidalgo & Hernandez, 2001; Hernandez et al. ., 2007; Lewicka, 2010) ja määratleda muutujad, mis ennustavad kohaidentiteeti igas kohaskaalas (Cuba & Hummon, 1993). On ilmunud kohaidentiteedi uurimisel kolmas perspektiiv, mis rõhutab, et identiteet on dünaamiline protsess, mis võimaldab inimesel kasutada identiteeti, mis on kontekstist olenevalt kõige mugavam (Turner & Onorato, 1999). See on oluline mõista kohaidentiteedi erinevate skaalade vahelist suhet (Twigger Ross, Bonaiuto & Breakwell, 2003).

Mitu identiteeti pakuvad inimestele identiteedikomplekti, mis on ressurs, millest sõltuvalt olukorrast lähtuda. Selles mõttes saab inimene valida identiteedi skaala, mis peab aitama kaasa tema positiivsele eristatavusele ja enesehinnangule. SIT (Tajfel & Turner, 1979) kirjeldab strateegiate kogumit, et tulla toime sotsiaalse identiteedi ohuga, mida põhjustab negatiivne grupiliikmelisus, näiteks ümberkategoriseerimine, st inimene saab kasutada teistsugust identiteeti, mis aitab kaasa positiivsemale sotsiaalsele ühiskonnale identiteet. SIA-s kirjeldatud samad protsessid toimuvad ka koha identifitseerimisel (Twigger-Ross (1996)). Seda eeldust toetades teatas hiljutine uuring, et ajutised elanikud, kes näitasid naabruskonna ja linna suhtes madalamat identiteeti, näitasid riigile seevastu väga suurt identiteeti (Bernardo & Palma-Oliveira, 2013). Lissaboni linnaosade atraktiivsuse uuringus näitasid elanikud, kes teatasid vähem naabruskonna identiteedist, linnale rohkem identiteeti (Jeronimo, Marques, Monteiro, Reis ja Palma-Oliveira, 2010).

2.5 Elanike koha identiteedi tähtsus Lissaboni uuringu näitel

Portugali Idapoolses Lissaboni piirkonnas vaadati nelja naabruskonda Parque das Nações, Chelas, Olivais and Moscavide ning võrreldi neid omavahel. Kõik neli piirkonda erinesid ehituse, arhitektuuri ja kompositsiooni poolest. Uuringu eesmärk oli uurida koha identiteedi tähtsust elamupiirkonnas selle elanikele kui ka teise naaberelamupiirkondadele. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Küsimustik koosnes viiest osast: esimene hinnati koha identiteeti ja rahulolu naabruskonnaga. Selles osas hinnati ka samastumist Lissaboni ja riikliku identiteetiga. Teine osa sisaldas küsimusi rühma homogeneetilisuse ja rühmade vahelise diferentseerimise kohta; kolmas osa oli naabruskonna kvaliteedi, prestiiži ja turvalisuse tajumine kohta; neljandas osas paluti osalejatel hinnata vahemaad elukohast teistesse linnaosadesse ja

kesklinna. Viimane osa hõlmas sotsiaal-demograafilist iseloomustust. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Tulemustest selgus, et piirkondadel on märkimisväärne ja positiivne korrelatsioon koha identiteedi ja naabruskonna rahulolu vahel. Kohaidentiteet viis grupi soosimisse. On oluline ja positiivne korrelatsioon kohaidentiteedi ja nende naabruskonna globaalse kvaliteedi tahumise vahel. Samas negatiivne korrelatsioon kohaidentiteedi ja kauguse kesklinna vahel. Chelas oli kõige madalamad tulemused gruppidevahelises erinevuses, Parque das Nacoes näitaks kõige kõrgemat tulemust. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Tulemused näitasid, et Chelase elanike jaoks oli kõrgem naabruskonna identiteet seotud madalama diferentseerumisega teistest piirkondadest. Sama tulemuse teatas Olivais seoses Parque das Nações'iga. Moscavide ja Parque das Nações jaoks oli kõrgema koha identiteet oli korrelatsioonis grupi kõrgema diferentseerumisega. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Globaalse kvaliteedi tajumuse kohapealt grupisisese kohapealt näitasid, et Parque das Nações on märkimisväärselt kõrgemad tulemused kui ülejäänud kolmel rühmal. Vastupidi, Chelase tulemused olid teiste gruppidega võrreldes oluliselt madalamad. Samuti hinnati naabruskondi. Kõik rühmad tajusid Parque das Nações kui kõrgemate hinnetega ja Chelasid väga madalate hindetega. Naabruskondade grupivälise kvaliteedi tajumise analüüs näitas, et Parque das Nações teatas grupi välise kvaliteeditaju madalaimatest hinnetest ülejäänud kolme rühma suhtes. Lisaks esitas Moscavide kõigi kolme rühma kõrgeimad kvaliteedivälised tulemused väljaspool gruppi. Moscavide tajus, et Chelastel on Parque das Naçõesest kõrgema globaalse kvaliteediga kvaliteet ning Olivaisel on ka kõrgema kvaliteediga kvaliteet kui Parque das Naçõesil ja Chelasel. Parque das Nações ja Olivais alahindasid vahemaa kaugust nende piirkonnast kesklinna ja Chelas ja Moscavide ülehindasid kaugust. Naabruskonna identiteedi, linnaidentiteedi ja rahvusliku identiteedi muutujate skooride analüüs nelja uuritud linnaosa

vahel näitas, et skoorid olid kõrged ja kolmes linnaosas väga sarnased: Parque das Nações, Olivais ja Moscavide. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Uuringu esimene eesmärk oli välja selgitada, kas kohaidentiteet on seotud naabruskonna ja rahuloluga. Tegelikult näitas kõigi uuringus osalejate tulemuste analüüs olulist korrelatsiooni kahe muutuja vahel. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016) Koha tuvastamine elukoha naabruskonnaga mõjutab rahulolu elukeskkonnaga, eriti elamuga rahulolu sotsiaalsete aspektidega (Fleury-Bahi, Feloneau ja Marchand, 2008).

Rühmasisese soosivuse hindamiseks kasutati kahte tüüpi meetmeid: naabruskonna omaduste hindamine ning inimeste enda naabruskonna ja kesklinna vahelise kauguse hindamine. Naabruskonna omaduste hindamise tulemused kinnitasid SIA lähenemise (Tajfel & Turner, 1979; Turner, 1985) prognoose eelistamisest, mis väljendub omaenda naabruskonna omaduste paremas hindamises. Elanikud hindasid oma naabruskonda paremini kui mitteresidendid, kõigi nelja uuritud linnaosa puhul. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Leiti tugev seos kohaidentiteedi ja oma naabruskonna kvaliteedi tajumise vahel. Mida kasutati ruumi kuuluvuse põhjal sotsiaalset kategoriseerimist. Positiivse identiteedi otsimine, mis aitab kaasa enesehinnangu suurenemisele, võib saavutada ka samastumisega positiivsesse kohta või „positiivse“ kohapealse distantsuse kaudu. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Küsimustik muutis naabruskonna identiteedi silmapaistvaks ja seega tuleb koos kauguse hindamisega kaaluda ka kohaidentiteedi mõju. SIA sõnul eeldati, et kohaidentiteet on tugevalt ja negatiivselt korrelatsioonis kaugusega naabrusest kesklinna. Tegelikult kinnitasid tulemused, et mida kõrgem on koha identiteet, seda väiksem on hinnanguline kaugus naabruskonna ja kesklinna vahel. Arvestades, et kesklinnas on üldiselt positiivne hinnang, võib naabruskondade lähendamist kesklinnale mõista kui strateegiat naabruskonna positiivsuse

parandamiseks, nagu ennustas SIA. Uuringust selgus, et kauguste hindamist mõjutas kohaidentiteet, s.t soov saavutada positiivne identiteet atraktiivsete kohtadega seotuna. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Identiteedi mõistmine rühmade vaheliste suhete kontekstis. Tegelikult on sotsiaalne identiteet arenenud ja sellel on mõte ainult sotsiaalsete võrdluste rühmade vahelises kontekstis. Laboratoorses kontekstis toimub manipuleerimine rühmasiseselt ja grupiväliselt ning võrdluse suund on teada. (Brown & Haeger, 1999).

Tulemuste analüüs rühmade kaupa näitas, et Chelase naabruskonna elanikud teatasid väga madalast koha identiteedist. Samuti teatasid nad gruppidevahelisest väga madalast diferentseerumisest kolmest ülejäänud rühmast ja seega lähendamisest (assimilatsioonist) väljapoole jäävale rühmale ning ka naabruskondadevahelise kauguse alahindamisele (vt joonis 4). Seega tundus, et väga madala kohaidentiteedi ja naabruskonna väga madala tajutava kvaliteedi (võrreldes kolme ülejäänud naabruskonnaga) tõttu ei saanud Chelase elanikud võrdlusprotsessi positiivse identiteedi saavutamiseks kasutada, kirjeldatud sotsiaalse identiteedi lähenemisviisis. Seega, selle asemel, et kasutada võrdlusprotsessi teistest rühmadest eristamiseks, kasutasid nad võrdlusprotsessi teiste rühmadega sulandumiseks, et parandada nende identiteeti. Seega "nad pole teistest paremad, nad on sama head kui teised". (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Seoses Parque das Nações tajumisega elanikud kolmest naabruskonnast Chelase, Olivais ja Moscavide kirjeldas Parque das Nações kui kvaliteetset naabruskonda, mis kõrgem kui nende oma. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016) Üks oluline järeldus, mille välja tuua, on nende võrdlus rühmadevahelise diferentseerimise tulemused, keskendudes linnaosade elanikele (naabruskondade sotsiaalsed ja inimlikud mõõtmed) ning kauguse tajumine (füüsiline mõõde), mida saab tõlgendada ka rühmadevahelise erinevuse mõõduna (nt Appleyard, 1973; Kevin Lynch, 1960).

Tulemused olid kokkulangevad ja rõhutasid ruumi füüsilise-ruumilise ja inimese-sotsiaalse aspekti vahetatavat suhet (nt Proshansky, et al., 1983).

SIA ennustuse kohaselt on sarnasus ja tuttavus vastava välirühma valimisel olulised tegurid (Tajfel & Turner, 1986). Tegelikult rõhutati selles uuringus sarnasuse tajumise tähtsust vastava välirühma valimisel. Nagu varem kirjeldatud, ei peetud Chelasid ja Parque das Nações asjakohasteks välirühmadeks, kuna mõlemad erinevad teistest rühmadest Parque das Nações, kuna seda hinnati väga positiivseks naabruskonnaks ja Chelasid seetõttu, et seda hinnati väga negatiivseks. Ainult sarnasemaid rühmi Olivais ja Moscavide võib pidada üksteise jaoks asjakohasteks välirühmadeks. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Elukoha geograafiline piirkond võiks olla sotsiaalse kategooriate kategoriseerimise oluline allikas, mõjutades seda, kuidas me näeme ennast ja teisi. See võib mõjutada ka meie mõtlemist, tunnetamist ja tegutsemist. Selles mõttes võib elukoha naabruskond aidata kaasa enesemääratlemisele ja seda saab arendada omaenda naabruskonna võrdlemisel teiste asjakohaste naabruskondadega. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Esiteks, gruppide puhul, mis erinevad meie rühmast ja on seetõttu mitte võrreldavad meie omadega, suhtume nendesse väga positiivselt ja selles mõttes töötavad nad idealiseeritud võrdlusrühmana. Seoses seda tüüpi rühmaga on meil positiivne selle kirjeldus ja lähendamise strateegiad. Teist tüüpi rühm erineb samuti meie omast, kuid seda peetakse väga negatiivseks. Selle grupiga seoses me ei võrdle end nendega ja kasutame eraldamise strateegiaid. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Seega ületasid uuringu tulemused klassikalise põhimõtte SIA lähenemisviisi, milles rõhutati, et positiivse sotsiaalse identiteedi otsimine toimub võrdlusprotsessi kaudu selle konteksti jaoks asjakohase väliskontserniga. Veelgi enam, see näitas, et positiivse sotsiaalse identiteedi saab saavutada ka negatiivsena tajutavatest rühmadest eraldamise ja sotsiaalselt kõrge

positiivsena tajutud rühmadega „ühtlustamise“ kaudu. Saadi aru, kuidas elukoha identiteet laiemalt mõjutab rühmade vahelisi suhteid. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

Seega tundub, et rühmade vaheliste suhete mõistmiseks naabruskondade vahel on diskrimineerimise ja rühmade vaheliste konfliktide mõistmiseks linnakeskkonnas oluline kasutada kontseptualiseeritud kohanimetuse mõistet. (Bernardo, Palma-Oliveira, 2016)

2.6 Linnakeskkonna muutmine mõjutab elanike kiindumustunnet kohaga

Millised mõjud kaasnevad kui muuta keskkonda, millel on pikka aega olnud kindel funktsioon? Olulised muudatused linnakeskkonnas võivad selle elanike märkimisväärselt mõjutada, sest neil on kiindumus tekkinud olemasoleva asukohaga. Koha kiindumus on üks olulisemaid indikaatoreid, mis on seotud koha ja selle elanike vahel. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Linnakeskkondade kaasajastamisega on hakatud aina rohkem tähelepanu pöörama ka individuaalide kogemuste ja kohtade seotuste vastu (Manzo & Devine-Wright, 2014; Raymond, Brown, & Weber, 2010; Scannell & Gifford, 2010). Koha kiindumus mõjutab inimeste heaolu ja seda mõjutavad 3 peamist dimensiooni: koha omadused, isiklikud omadused ja psühholoogilised protsessid, mis on seotud koha kogemise ja tajumisega (Lewicka, 2011b; Scannell & Gifford, 2010).

Kiire linnastumine on määratletud kui innovatsiooni ja majanduskasvu kiirendaja ning infrastruktuuri tõhusa kasutamise võimalus. Samal ajal esitab see ka tõsiseid väljakutseid soovimatute ökoloogiliste, sotsiaalmajanduslike ja tervisemõjude kaudu. (Bettencourt & West, 2010) Kuigi neid muudatusi on praeguseks põhjalikult uuritud ning neid on hõlpsasti võimalik kvantifitseerida ja jälgida, on linnastumise mõju sotsiaalsetele protsessidele ja inimeste suhtlemisele linnakeskkonnaga vähem mõjutatav. (Slomp et al., 2012)

2.7 Koha sidususe tähendus

Inimese side kohaga mõiste on määratlenud erinevad teadusharud, näiteks keskkonnapsühholoogia, inimgeograafia ja sotsioloogia, ehkki puudub ühine arusaam. (Scannell & Gifford, 2010) Kohasidet on nimetatud kui „osa inimkogemusest, mida esindab afekt, mida inimesed kogevad mitmel viisil ja erineva

teadlikkusega, viidates kohtadele, kus nad on sündinud, elavad ja tegutsevad; ka teiste isikute suhtes, kes elavad ja tegutsevad samades kohtades (Giuliani, 2003, p. 137). Üks esialgne kirjeldus tuleneb Lowi ja Altmani põhitööst, milles viidati kohakinnitusele kui „integreeruvale kontseptsioonile, mis avaldab afektiivseid suhteid keskkonna seadetega” (1992, lk 7); või lühidalt: koha sidususe on konkreetsetele keskkondadele antud tähenduse aste. Mõlemad aspektid inimesekohasuhetes tervikuna, kiindumus ja tähendus, arenevad aja jooksul koos kohtades toimuvate kogemustega ja toovad kaasa emotsionaalseid sidemeid, mis inimestel on kohtadega. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Samamoodi jäävad koha sidususe ja koha identiteet kaheks, osaliselt kattuvate, kuid lahknemise definitsioonidega. Kohaidentiteet määratleti kui „osa inimese isiklikust identiteedist, mis põhineb inimeste elukoha füüsilistel ja sümbolsetel tunnustel või on neile üles ehitatud”. Keskkonnamuutused, nagu kiiresti kasvavas linnakeskkonnas, on võimelised mõjutama inimeste identiteeti, mis omakorda võib koos „tajutava kontrolli kaotamisega piirkonna üle tekitada kindlasse gruppi tugeva seotuse”. (Bonaiuto, Carrus, Martorella, & Bonnes, 2002, p. 636)

Kohasidusust käsitletakse kas ühemõõtmelise kontseptsioonina (Devine-Wright, 2011; Fornara, Bonaiuto ja Bonnes, 2010), mis on seotud teiste diskreetsete mõistetega, näiteks kohaidentiteet samal tasemel (Hernandez et al., 2014), või mida peetakse mitmeks mõõtmeks. Näiteks pakkus Lewicka (2011a) välja kohasidususe alamtüübid, nimeks päritud koht, avastatud koht, koha suhtelisus, võõristus ja kohatu olek, samas kui Williams ja Vaske (2003) pidasid koha seotust kohasõltuvuse ja kohaidentiteedi kahest mõõtmest koosnevaks. Lisaks peavad teadlased koha seotust osaks üldisest, ülimalikust kontseptsioonist, mis on märgistatud kohatundega (Hernandez et al., 2014). Kohatunde tugineb seejärel kohatunnuse (või samastumise), kohasõltuvuse ja kohakinnituse mõõtmetele (nt Jorgensen & Stedman, 2006).

2.8 Koha sidususe peamised tegurid

Koha sidususe on peamine kontseptsioon afektiivsete isiklike kohtade sidususe tuvastamiseks. Eelnimetatud kontseptuaalne heterogeensus kajastub mõistete operatsionaliseerimises. Mitmesugused mõõduprotseduurid pakuvad „erinevaid fookusi käitumisele, hoiakutele ja tõekspidamistele, kasutades samal ajal sama määratlust kohasidusust. (Hernandez et al., 2014, lk 130) Vaatamata nendele levinud mõõtmisprobleemidele leidsid empiirilised uuringud tõendeid mitmesuguste kohakinnituse ennustavate tegurite kohta (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016).

Ulatusliku ülevaate uuringute seisust annab Lewicka põhiaruande uuring (Lewicka, 2011b), mis sisaldab kohasidususe eelkäijaid ja tagajärgi. Isikuomaduste hulka loeti oli elukoha aja pikkust (Bonaiuto, Aiello, Perugini, Bonnes ja Ercolani, 1999; Brown, Perkins ja Brown, 2003) enamasti positiivses korrelatsioonis inimeste kohasidususega, samas kui leiud olid vastuolus teiste isikute rollidega sotsiaal-demograafilised teguritega, nagu vanus, sugu ja haridustase (Bonaiuto jt, 1999; Lewicka, 2005). See viitab sellele, et nende tegurite mõju kohakindlusele vahendavad või kujundavad tõenäoliselt muud tegurid (Lewicka, 2011b).

Siiani uuritud sotsiaalsete ennustajate seas on kogukondlike sidemete tugevus näidanud pidevalt positiivset suhet inimeste kiindumusega (Bonaiuto jt, 1999; Lewicka, 2005). Brown ja tema kolleegid (2003) ning Lewicka (2010) andsid ülevaate eluaseme ja naabruskonna muutujate mõjust ning teatasid, et kodu omamine on positiivne ennustaja. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

2.9 Kohamuutuse mõjud inimese ja koha sidemetundele

Droseltis ja Vignoles (2010) juhtisid tähelepanu kohahoidmise sotsiaalse mõõtmega, selle arvelt uuritakse koha omaduste mõju

ja nende varieerumist ajas. Vaid mõned varasemad uuringud on käsitletud kohamuutuste mõju kohakohasusele. Eriti jäetakse kirjanduses tähelepanuta keskkonna muutmise positiivsed mõjud inimeste kohanemistele. Devine-Wright (2009) koha sidusus „Võib tegelikult positiivselt korreleeruda projektitoetusega, kui projekte tõlgendatakse koha parandamisena“ (lk 434). Uuring vaatas uuesti läbi "mitte minu kodu" (NIMBY) kontseptsiooni ja tuvastas kohaliku vastuseisu kui koha kaitsva tegevuse vormi, mis ilmnes siis, kui kohtade muutmise segab olemasolevaid afektiivseid kohatsuheteid. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Sarnaselt andsid Põhja-Iirimaa taastuenergia tehnoloogiate uuringus (2011) elanikud positiivseid emotsionaalseid vastuseid 3 kuud pärast mõõnaenergia muunduri paigaldamist, mis tähendas olulist muutust kohaliku koha omadustes. Uuringus leiti olulised seosed koha kinnitamise ja elanike käitise heakskiidu vahel. Mõlemad uuringud paigutasid mõlemad koha kinnitamise selgitava tegurina, mis mõjutab koha kaitset (näiteks toetav tegevus vastuvõetavate ruumiliste arengute suunas; nt energiainfrastruktuuri paigaldamine). Seevastu uuritakse selles artiklis suhet kohamuutuste ja kohaga seotuse vahel „kaugemal tagasi ajas“, käsitledes kohamuutuste tunnuseid kui elanike kohakinnitust mõjutavaid tegureid vastavalt Scannelli ja Giffordi teoreetilises raamistikus antud kohatunnuste dimensioonidele (2010). (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Varasemad uuringud hõlmavad peamiselt kohtade muutmise negatiivseid mõjusid. Selles kontekstis viitasid Brown ja Perkins (1992) kohakinnituse "katkestamisele". Artiklis uuriti USA ja Peruu juhtumite puhul häirete, näiteks üleujutuste või maalihete tõttu sunnitud ümberpaigutamise põhjustatud kohtade kinnitamise stressi. Autorid töötasid välja kolmeastmelise katkemismudeli, lisades mõistmise ka hoonekoha kinnitamise ajalisse faasisse. Hiljuti dokumenteeris Manzo (2014) ilmajäetud kontekstide negatiivseid mõjusid koha kinnitusele. Autor leidis, et vaesus, häbimärgistamine ja ümberasustamine sotsiaalkorterite saitidel on olulised stressitegurid, mis

raskendavad elanike kiindumust kohaga. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Dixon ja Durrheim (2004) väitsid Lõuna-Aafrika Vabariigis desegregeerumist käsitlevas intervjuupõhises uuringus, et sotsiaalsed muutused, nagu desegregatsioon, võivad muutuda mõjukaks, kuna kohapealse seotuse häirivad protsessid vähendavad seeläbi konkreetsetesse kohtadesse kuulumise tunnet. Nende uuring kinnitas tõendeid selle kohta, et keskkonnamuutused, olgu need siis sotsiaalses või füüsilises keskkonnas, võivad avaldada negatiivset mõju „kohatähtsuse maastikule“ (lk 470). Sarnaselt leiti kahes Šveitsi maastiku muutuse tajumise empiirilises uuringus, et "maastiku muutust ei hinnata heaks või halvaks, vaid positiivse või negatiivse hinnangu viib maastikuelementide tähenduse (seotud) muutus" (Hunziker jt, 2008). Seega viitasid nende leiud sellele, et kohakinnitus on oluline vahendaja keskkonnamuutuste ja inimeste hinnangute vahel maastiku arengule. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

2.10 Linna muudatuste olemus

Muutused on linnaruumis pidevad. Linnamuutused ei tähenda mitte ainult füüsilise keskkonna varieerumist ajas, vaid ilmnevad ka majanduslikus, sotsiaalses ja poliitilises mõõtnes. Linnamuutuste tüpoloogiate varases ülevaates tõi Sell ja Zube (1986) välja linnamuutuste 3 peamist mõõdet: naabruskonna ümberkujundamine (linna uuendamine, gentrifikatsioon), liikuvus (nt ümberpaigutamise mustrid) ja linna kasvamine. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016) Varases linnateoorias kasvavaid linna peeti privilegeeritud kohtadeks modernsuse leiutamiseks ja kultuurikogemuseks (Robinson, 2011). Kavandatav tihe seos linnastumise ja moderniseerimise vahel viitab pikaajalisele muutumisprotsessile, mille käigus „traditsioonilised agraarühiskonnad muudeti kompleksseteks tööstussüsteemideks“ ja postindustriaalseteks, linnastunud ühiskondadeks (Nolte, 2015, lk 700).

Selli ja Zube'i (1986) esitatud muutusemudel hõlmab füüsiliste muutuste tunnuste aspekte, aga ka inimeste reageeringuid nende muutuste tajumisele. Linnakasvu intensiivsus ja kiirus kuuluvad mõjutegurite esimesse aspekti koos selliste teguritega nagu muutuste tüüp vastupidiselt olemasolevale linnamaastikule ja inimese lähedus. Tegurid, mis kirjeldavad inimese arusaama linnakasvust, hõlmavad isiklikku kontrollitunnet ja võimalusi muudatuste mõjutamiseks, samuti muret linnamuutustest tingitud isiklike kulude ja eeliste pärast. Lõpuks pakuti linnamuutustele reageerimise kategooriaid nagu vastupanu, aktsepteerimine, teadmatus, kohanemine, mugavuse edendamine ja isiklik ümberpaigutamine (Zube, Friedman ja Simcox, 1989). (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

2.11 Linna muudatuste mõõtned

DevineWright (2009) pakkus välja viis psühholoogilise reaktsiooni etappi kohtade muutmiseks. See hõlmab sotsiaalse representatsiooni teooriat, et selgitada keskkonnamuutuste tõlgendamise eri etappide vahelisi kontraste. Inimesed reageerivad kohamuutustele teadvustamise, tõlgendamise, hindamise, toimetuleku ja tegutsemisega. DevineWrighti uurimus tõi aja jooksul avalduvate kohamuutuste hindamiseks ka kolm mõõdet: selle „ulatus, kiirus ja (inimeste tajutava) kontrolli tase“ (lk 429). Need kolm mõõdet on kasulikud tajutud muutuste tunnused; nad jätsid aga tähelepanuta muutuste valentsuse, mis viitas linnamuutuste tõlgendamisele aja jooksul avalduvate positiivsete (täiustamine, ümberehitamine) või negatiivsete (oht, rõhutamine) muutustena. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Kui keskkonnamuutusi (nt taastuenergiat hõlmavat energiatehnoloogia projekti) tõlgendati koha parandamisena, võib „kohaga seondumine olla tegelikult korrelatsioonis projekti toetusega“ (Devine-Wright 2009). Enne projektiga seotud hoiakutele ja käitumuslikele kavatsustele avalduvate tagajärgede mõistmist on kõigepealt vaja omandada põhiline arusaam

seosest kohamuutuste tajutavate tunnuste ja elanike kiindumuse vahel. See nõuab kasulikkude kontseptualiseerimist ja mõõtmist (nt valentsuse ja kiiruse jaoks). Linnamuutuste tajumise uurimine peaks tunnistama sotsiaalses ja füüsilises linnakeskkonnas toimuvaid muutusi. Mõlemad mõõtmised viitavad erinevat tüüpi elanike kiindumusele, nagu on illustreerinud Hidalgo ja Hernandez (2001) ning kaardistatud Scannelli ja Giffordi (2010) kolmepoolses mudelis. Linna kasvu tajutavate tunnuste ja elanike kohakinnituste seostamine viitab paremale arusaamisele kohakinnituse dünaamilistest aspektidest. Giuliani (2003) juhtis juba tähelepanu sellele, et kohahoidmine tähendab kohaga seotud olemise protsessi ja koha efektiivse kinnitumise tulemust. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

2.12 Missugused on tulemused muutuva linna mõju kohta Schlierenis, Sveitsis piirkonnas

Schlierenis, Sveitsis piirkonnas korraldati uuring, et teada saada kuidas kasvav linnakeskkond mõjutab sealsete elanike sidusustunnet piirkonnaga. Olemasolev sidusustunne kohaga võib mõjutada kuidas inimesed käituvad linnamuutuste korral. Antud regioonis toimus kiire areng ja kasv elanikkonnas, töökohtades ja infrastruktuuris. Linna tihedus ja uute elamugruppide intensiivne sissevool on osa linnaarendusest. See areng paneb proovile kohaliku identiteedi ja kogukonna sidususe. See võib saada isikukeskkonna sidemete oluline stressoriks. Kuna need sidemed võivad mõjutada elanike käitumiskavatsusi, näiteks linnaplaneerimise aktsepteerimiseks või vastuseisuks. Uuringust selgub, et see mõjutab linnakorralduse seiret ja kommunikatsiooni. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Erinevate gruppide tulemused koha sidususe kohta näitasid, et antud piirkonna keskmine kohasidususe arväärtus oli 3.47 arvestades skaalat 1-5ni. Sidusustunne kohaga meestel võrreldes naistega ei erinenud märkimisväärselt, samas erines väärtus päris palju arvestades inimeste vanust ja ajapikkust kui kaua inimene oli antud piirkonnas elanud. Uuringust selgus, mida

vanem oli inimene, seda suurem oli temal sidusustunne kohaga ning mida kauem oli inimene elanud antud piirkonnas, seda suurem oli sidusustunne. Samuti tuli välja, et kõrgema haridustasemega inimestel oli madal kohasidusustunne piirkonnaga. Erinevate sissetulekutega inimeste ei mõjutanud märkimisväärselt kohasidusustunne suurust. Leibkonnad, kellel olid erinevad sissetulekud, ei olnud eriliselt erinev kohasidusustunne väärtus. Samas oli väärtus suurem nendel, kes omasid kodu antud piirkonnas, kui neil, kes rentisid. Kõige kõrgem tase piirkonna sidusustunne oli lastega peredel. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Antud piirkonna uuringust selgus, et kui elanikud tajusid keskkonnamuutust kui atraktiivset keskkonna kvaliteedi täiendust, siis oli see positiivses seoses nende elanike kohasidusustunnega. Kohasidusustunne oli mõjutatud ka linnamuutuste kiirusest. Kui arvati, et mida kiiremini linnakeskkonda muudetakse, seda halvem näitaja tuleb ning elanike sidusustunne väheneb, siis analüüsist selgus, et see tegelikult ei mõjuta elanike seotust piirkonnaga. Kui uuringus toodi välja kas keskkonnamuudatused on stressirohked ja varasem linna keskkonna lahendus oli parem, siis märkimisväärne arv elanikke ei olnud selle väitega nõus ja arvanud, et see mõjutab nende seotust piirkonnaga. Muutunud linnakeskkonna tajumine tuttavana mõjutas positiivselt koha seotust. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Antud uuringu kokkuvõtteks sai selgeks, et linna elukeskkonna muutmine ei mõjuta elanike sidusustunnet piirkonnaga. Elanikud olid tundlikud pigem linnaarengu omaduste osas. Isegi linnakeskkonna kiire ja intensiivne kasv võib avaldada positiivset mõju elanike kohasidusustunnele kohepealt tingimusel, et selle läbi muutub olemasolev keskkond paremaks ja kaasaegsemaks. Muutused linnakeskkonnas, mida hinnatakse elanikele kasulikuks, võivad tugevdada inimeste sidemeid asukohaga. Eelkõige siis, kui muudatusi hinnatakse linna ajakohastamisena. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Kui suudetakse linnakeskkonda nii kaasajastada, et algne tuttav keskkond jääb alles, on sellel samuti positiivne vastukaja elanike poolt. Linnakeskkonna tuttavaks tajumine, mis järgneb koha ümberkujundamisele, võib põhjustada tugevama seotuse kohaga. Antud uuringust selgusid ka uusi mõjutavaid tegureid elanike seotusest linnaga ja samuti saadi kinnitusi varasematest uuringutest tuvastatud olulisi sotsiaal-demograafilisi tegureid, näiteks elukoha aja pikkuse kohta. Linnamuutuste tingimusi, mis leiti olevat positiivselt seotud elanike kohakohasusega. Eeldades tugevat suhet koha seotuse mõõtme ja kohahoidmise vahel, nagu väitis Giuliani (2003), võib muutunud keskkonna tajumist endiselt tuttavana tõlgendada kui järjepidevust kohaga seotud identiteetseerimise aspektis ajas. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

Tajutud muutuste kvaliteet ja kiirus näisid olevat oluliselt seotud elanike koha sidusustunnega, mis näitab, et linnamuutused ja linnaarenduse sekkumised võivad tõepoolest mõjutada inimeste suhet kohtadega. Sellegipoolest jääb see tõenäoliselt kahepoolseks interaktiivseks protsessiks, kus elanike kohakinnituse muutumine mõjutab ka keskkonnamuutuste tajumist. Linnaruumi olulised muutused, isegi kui need toimuvad lühemate ajavahemike jooksul, võivad tugevdada elanike suhteid kohtadega, kui muudatusi peetakse atraktiivseks täienduseks ja jäädes veel tuttavaks keskkonnaks. See tähendab, et linnakeskkonda sekkumine võib avaldada positiivset mõju immateriaalsetele suhtekohtadele. Samuti näitab see, et elanike arusaama kaasamine linnaplaneerimise varases staadiumis võib olla väärtuslik väärtusmuutuste tuvastamiseks ja vahendamiseks, mis võivad tekkida hilisemates linnamuutuste etappides. See võib põhjustada vaid mõõdukaid häireid või isegi positiivset mõju elanike koha sidusustunnele selliste projektide ajal nagu linnade täitmis- ja tihendusprogrammid. Selgub, et need kes on pikemalt uuritavas piirkonnas elanud on pigem vastu muudatustele ja need kes vähem on rohkem avatud keskkonna muudatustele. (Wirth, Gret-Regamey, Moser, Stauffacher, 2016)

2.13 Kuidas kohad saavad ümbritsevast ruumist emotsionaalse tähenduse

Kohtade kohta tehtud valed otsused võib põhjustada tõsiseid tagajärgi inimeste heaolule, näiteks ostetakse korter ning siis selgub, et asukoht ei sobi inimesele üldse ning see mõjutab tema heaolu. Heade otsuste langetamiseks peavad inimesed suutma ennustada, kuidas antud koht neid tunda paneb. (Damasio & Carvalho, 2013; Loewenstein & Lerner, 2003; Miloyan & Suddendorf, 2015; Slovic, Finucane, Peters ja MacGregor, 2002) Hinnatakse positiivselt kohti, mis hõlbustavad eesmärkide saavutamist, ning kohti negatiivselt, mis takistavad eesmärkide saavutamist (Anderson, 2008). Inimesi tõmbab positiivsed kohad ja välditakse negatiivseid kohti (Mehrabian & Russell, 1974).

Kohad, nagu inimesed või olukorrad, kutsuvad esile emotsionaalseid reaktsioone (nt Amedeo & Golledge, 2003; Ulrich, 1983). Nüüd on palju teada olemuslikud omadusi, mis muudavad kohad või ruumid meeldivaks (nt Appleton, 1975; Hull & Harvey, 1989; Kaplan, 1987, 1992; Nasar, 1983; Orians & Heerwagen, 1992), ohutuks (nt Fisher & Nasar, 1992; Wolfe & Mennis, 2012) või stressirohkeks (nt Evans, 1984). Need teadmised võimaldavad kujundada kohti, mis täidavad paremini inimeste vajadusi. Inimese hinnang on põhimõtteliselt kontekstist sõltuv. (Suls & Wheeler, 2000, 2007)

2.14 Piirkonna emotsionaalne tähendus võib mõjutada naaberpiirkondi

Üks oluline ruumiliste kontekstide protsess on funktsioonide kattuvus. Mida rohkem funktsioone kontekstis ja sihttasemes, seda rohkem assimilatsiooni toimub. Inimesed võtavad omaks teisi inimesi rohkem kui nad keskenduvad nendevahelisele jagatud omadustele mitte erinevustele. (Mussweiler, Rüter ja Epstude, 2004) Inimesed tunnevad end atraktiivsemalt kui nad on jälginud samast soost ja väga atraktiivset mudeli vaatamist, mis jagab sarnaseid hoiakuid ja väärtusi, samas nad tunnevad end vähem atraktiivsetena, kui mudel ei ole selline (Brown, Novick, Lord ja Richards, 1992).

Funktsioonide kattumine ruumis olevate objektide vahel võib ilmned seetõttu, et üks objekt mõjutab teist. Ruum, mis nende vahel toetab mõjutust. See võimaldab ühest objektist pärinevaid omadusi levitada teisele nii, et neil näeks olevat rohkem üksteisega sarnaseid omadusi. See atribuutide ülekandmine võib põhineda ratsionaalsetel kaalutlustel. Näiteks on usutav eeldada, et suure kuritegevuse piirkonnas alguse saanud kuritegevus levib ka naaberpiirkondadesse. (C. Blaison, U. Hess, 2016, 53-65)

2.15 Uuringud kohtade paiknemisest ja kuidas see mõjutab inimesi

Christophe Blaison ja Ursula Hess'i pool kirjutatud teadusartiklis *Affective judgment in spatial context: How places derive affective meaning from the surroundings* analüüsitakse miks inimesed eelistavad ühte kohta rohkem kui teisi ja kuidas teatud kohad saavad halva maine. Viidi läbi kuus eksperimenti, kus uuritavad kohad muutusid kui neid hakkas ümbritsema halva mainega piirkond. Uuringutest osalejad pidid väljendama oma tundeid või kui palju on nad nõus maksma kui nad koliksid uuritavatesse piirkondadesse. Katsetingimustes kasutati mõjutavalt silmapaistvate kohtadena tuumaelektrijaama, prügilat, ohtlikku elamuprojekti või maja, kus on toimunud mõrv. Valiti need objektid, kuna enamik inimesi huvitab keskkond on ohutu ja kuritegevus oleks madal. (Blaison, Hess, 2016)

Uuringutest selgus, et negatiivne asukoht võib muuta koha atraktiivsemaks, kui see on piisavalt kaugel. Põnevust mõjutava mõju puudumine oli tõenäoliselt tingitud elamuprojekti poolt põhjustatud madalast põnevusest. Tulemused näitasid, et halvad asukohad, olenemata sellest, kas need kujutavad endast lähimas piirkonnas otsest ohtu või mitte, muudavad lähedal asuvaid kohad vähem atraktiivseks ja kaugemad atraktiivsemaks. Näiteks, tuumajaamas lähistel elamise reitingud olid madalamad nagu ka halvasti ehitatud elamuprojektis. Seega kinnitas, et mõju laienes tuumajaamas kui elamuprojekti tingimustes. Seega võime järeldada, et inimeste ootused gradiendi suhtes mõjutusel oli ümbruskonna hindamisel põhjuslik roll. (Blaison, Hess, 2016)

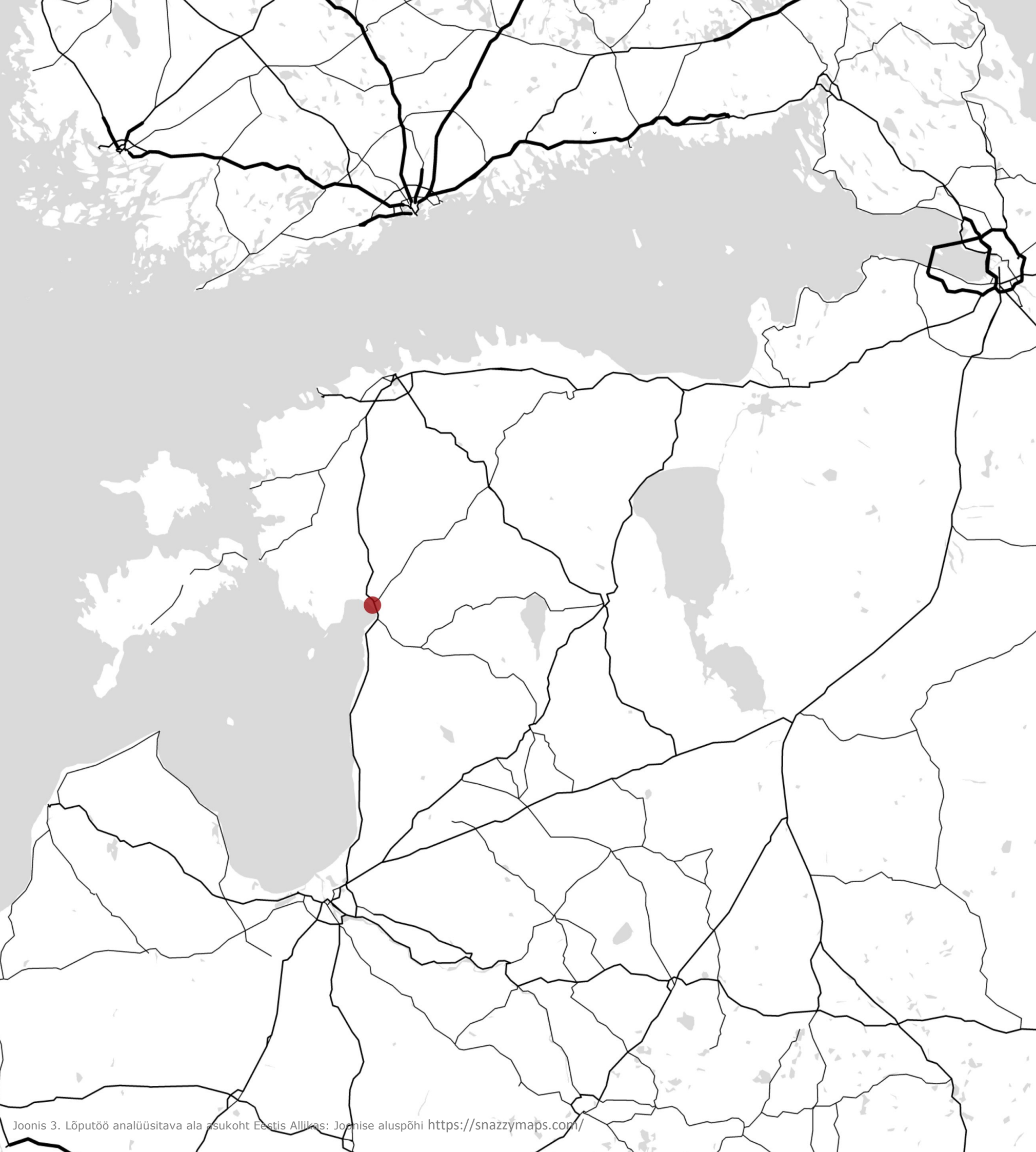
Geograafiline ruum sisaldab kohti, millele läheneda ja millele mitte. Et ruumi edukalt kasutada peavad inimesed hindama keskkonda ennustamist, kas antud kohale tuleks läheneda või sellest hoiduda. (Blaison, Hess, 2016) Varasemad uuringud on paljastanud, kuidas inimesed hindavad kohti sõltuvalt nende olemuslikest omadustest (nt vt Amedeo & Golledge, 2003). Kuid kohti ei hinnata vaakumis: loeb ka teiste kohtade pakutav ruumiline kontekst. (Blaison, Hess, 2016)

Negatiivselt valentseeritud kohad vähendasid sihtmärgi asukoha hinnatud meeldivust ehk mõjuefekt, kuid suurendasid meeldivust sihtmärkide asukohtade kaugemale ehk kontrastsusefekt. Oluline on see, et ilmnedid kontrastsed efektid sest inimestele meeldisid sihikohad tõepoolest rohkem, mitte lihtsa mõõteartefakti tõttu. Ümbrus oli rikutud samamoodi nii linnulennult vaadetes kui ka perspektiivilt, pakkudes ühist mehhanismi, mis põhineb mõju efektil. Kontrast puudus mõnikord meeldivates ümbrus laeefektide tõttu. Kontrastsus mõjutab nii afekti hindavat mõõdet kui ka meelivuse komponenti. (Blaison, Hess, 2016)

Inimeste naiivsed teooriad mõju gradientide kohta põhjustas mõju ja kontrasti tekkimise. Ilmnedid mõjud asukohtade jaoks, kus negatiivselt hinnatud asukoha mõju oli intensiivne. Kontrast toimus seal, kus mõju oli kergem. Pigem kontrast tekkis siis, kui mõju langus oli piisavalt suur et halb asukoht ja sihtmärk tundusid olevat erinevad. (Blaison, Hess, 2016)

Suurem kontekst venib vahemikufektidest tingitud mõju gradient. Seetõttu ulatus mõju ka kaugemale, samas kui kontrastiefektide ilmnemise hetk taandus veelgi kaugus. Halval asukohal suurema ruumilise kontekstiga võib olla nii negatiivne kui ka positiivne mõju keskkonna tajumisel. Negatiivne mõju laieneb veelgi, kui inimesed seda kaaluvad suuremad tükid keskkonda nende otsustamiseks. Vastavalt sellele positiivsed mõjud taanduvad kaugusesse. Nende mõjude jaoks on asjakohane sihtmärgi suhteline asukoht halva asukoha mõjuraadiuses, millest on lahutatud absoluutne kaugus. (Blaison, Hess, 2016)

3. ASUKOHA ANALÜÜS

3.1 Eeslinna elamurajooni kirjeldus

Lõputöös analüüsitav ala asub Pärnu linna Eeslinna elamurajoonis, mis on üks vanim Pärnu eeslinna osa. Kunagise kaluriküla miljöö kujunemisel on oluline Pärnu Jõesel ja ajalooliselt väärtusliku hoonestuse arhitektuursel mitmekesisusel. Tiheda ja käänulise struktuuriga tänavate võrk on sajandeid muutumatuna püsinud. Piirkonnale on iseloomulikud tänavate ristumiskohtades kolmnurksed väljakud ja jõkke suunduvad kitsad tänavad. Põhitänav on Suur-Jõe tänav, mida mööda kulges kitsarööpmeline raudtee aastatel 1896-1971. Piirkonna üksikutel tänavatel, näiteks Kalamehe ja Tui, leidub ajaloolist tänavakatendit-munakivisillutist. (Pärnu linna üldplaneering 2025, lk 89)

Kvartalid on peamiselt jaotunud piklikeks loode-kagu suunalisteks ja koosnevad peamiselt tänavajoonega risti kvartali sügavusse ulatuvatest kruntidest. Elamupiirkonna planeering on kvartaalne ja tihedalt hoonestatud. Traditsiooniliselt paikneb krundidel peamaja tänava ääres ja kinnistul võib lisaks asuda hoovimaja ja mitu kõrvalhoonet. Kui tänavatel on kõrghaljastust harva, siis kinnistutel on suured haljastatud sisehoovid. (Pärnu linna üldplaneering 2025, lk 89)

Elamupiirkonnas on valdavalt 19. saj ja 20. saj I poole puithoonestus, üksikuid näiteid on ka 18. saj hoonetest. Hoonetel on valdavalt põhikorrus ja katusekorrus. Levinuim katusetüüp on viil- ja poolkelpkatuse, mille materjaliks on valtsplekk, sindel, laast või katusekivi. Fassaadid peamiselt horisontaalsest puitlaudisest, samas on üksikuid punasest tellistest ja krohvkattega hooned. (Pärnu linna üldplaneering 2025, lk 89) Piirkonnas on olulised maamärgid Pärnu jõgi, Suur-Jõe tn 10/12- Pärnu endine õlletehas, Vingi tn – Pärnu endine leivatehas, Sillutise tn 1- Pärnu endine vangla ja Sillutise tn 6- ajalooline haigla kompleks. Analüüsitavas alas on olulisteks perspektiivvaadeteks Pärnu jõe suunduvad tänavakoridorid ja mitmest tänavast ühte punkti koondunud haruristmikud. (Pärnu linna üldplaneering 2025, lk 89)

Foto 4. Eeslinna piirkond Pärnu linnas Allikas: : Maa-ameti fotoladu, <http://www.maaamet.ee/fotoladu/foto=162562>

3.2 Analüüsitava ala kirjeldus

Analüüsitav ala asub hõlmab Sillutise tänav 1, 4 ja 6 ning Suure-Jõe tänav 27 ja 29 krunte ning on ümbritsetud peamiselt ühe- ja kahekordsete puitelamutega. Selles alas asub Pärnu ajaloo tähtsad hooned - Pärnu vana haiglahooned ja endine vangla. Haiglast koliti välja 2005ndal aastal ja vanglast 2007ndal aastal. Hooned hetkel enamjaolt ei kasutata. Ainsatena tegutseb antud alal kabel-surnukuuris matusebüroo ja osades vanglaruumides EXIT põgenemistoad.

Endise haigla 1,4 hektari suurusel krundil paikneb hoonestus peamiselt krundi läänepoolsemas osas. Haigla territooriumil asub peakorpus, puidust ühekorruseline kontorihoone, kivist ehitatud kabel-surnukuur, kaks nakkusosakonna hoonet ja mitmeid kõrvalhooneid. Kõrge haigla peahoone on piirkonna selge visuaalne ja arhitektuurne dominant. Haiglahoonel on kaks rikkalikult dekoreeritud historitsismlikus laadis peafassaadi: Sillutise ja Lilia tänav poolsel küljel. Kõik fassaadid on säilinud oma algsel kujul. Kabelihoone piirab krunti Sillutise tänav pool. Teised hooned krundil paiknevad alal küllalt juhuslikult ja ei moodusta kindlalt ansamblit. Historitsismlikul ühekorruselisel kabel-surnukuuril on poolkelpkatus, neogootilised teravkaarvused akna- ja ukseavad, torn koos tuulelipuga, klombitud kividest rustika ning karniis. Hoonel on säilinud originaalsed välisuksed ja kaaraknad.(Ojari 2006, 3-4)

Peahoone, mis on suur kolmekorruseline maakividest ja tellisest täisekdrikorusega hoone, on üsna hästi säilinud oma algsel kujul. Arvukalt on säilinud originaaldetaile, nagu vana hooneosa peauks, osaliselt aknad, siseuksed, uste-akende originaalkäepidemed, betoontrepp ja selle käsipuud, algupärased põrandad. Hoone põletatud tellisest välisseinu ilmestavad algeks vööbatud lamedad liseenid, renessanslikud frontoonid, medaljonid jt. ehisdetailid. Haigla juurdeehituse osas on terviklikult säilinud algupärane ruumilahendus. Säilinud on funktsionalistlikud interjöörielemendid. (Ojari 2006, 4)

Niivõrd hästi säilinud detailide puhul on maja tuntav nii seest kui väljast ning sellel on tugev identiteet juures. Antud ala hooned on väärtuslikud nii arhitektuuriselt kui ajalooliselt, osad hooned on rohkem kui 100 aastat vanad. Need peegeldavad erinevaid ajastuid ja sündmusi. Haiglahooned on nii positiivsete kui ka negatiivsete mälestustega. Positiivsed pigem haigla peakorpusega, sest seal tegutses sünnitusosakond ja kus enamuse pärnakaid on sündinud enne 2005ndat aastat. Negatiivne on pigem kabel-surnukuuri hooned ja hoovipealse puithooned, mis olid nakkushaiguste osakondade hooned.

Endise vangla 5546 ruutmeetrine territoorium on piiratud tellisest müüri ja kinnistul asub 9 hoonet. Kõige väärtuslikumad on kolm vanimat hoonet. Elukorpus on kolmekorruseline tellisest hoone, millel on avaaknad väiksemaks ehitatud. Enne 1998.nda aasta rekonstrueerimist oli hoone lagunenu. Adminhoone-söökla nn väravahoone on osaliselt kahekordne tellisest hoone ja vähe on algupärast säilinud. Vanglahoone on ühekordne, massiivsete kiviseintega, viilkatusega puitoolvärgil, kus ümberehitusi on tehtud peamiselt siseruumides. Fassaad on säilinud hästi. Ülejäänud hooned on suurem jaolt amortiseerunud ning ajalooliselt ja arhitektuuriselt nad midagi väärtuslikku ei kujuta.(AS Pärnu EKE Projekt 2008, 4-7)

Ajalooliselt on vangla hooned tähtsal kohal, kuna oli vanglana tegutsenud kõige kauem, kui üheski teises Eestis vanglas. Arhitektuuriselt on väärtuslikud peamiselt kolm vanemat hoonet, kuigi neidki on aastate käigus muudetud ja algsed detaile on vähe säilinud. Vangla on kindlasti pigem negatiivse kuvandiga, olles kurjategijate elupaik. Samas ümbritseb krunti kõrge müür, mis tekitab möödujal uudishimu ja põnevust. See on selle väärtus, et see on teistsugune ja varem kättesaamatu koht.

Foto 5. Endine haigla peamaja Allikas:: autor

Foto 6. Vaade Lillia tn poolsele hooneküljele naaberkrundilt Allikas: (Siillvask, M. (2013). Pärnu vana haigla ajalooline ülevaade kultuuriväärtusega hooneosade inventeerimine ja hooldusjuhend, 37)

Foto 7. Vangla müür. Allikas: autor

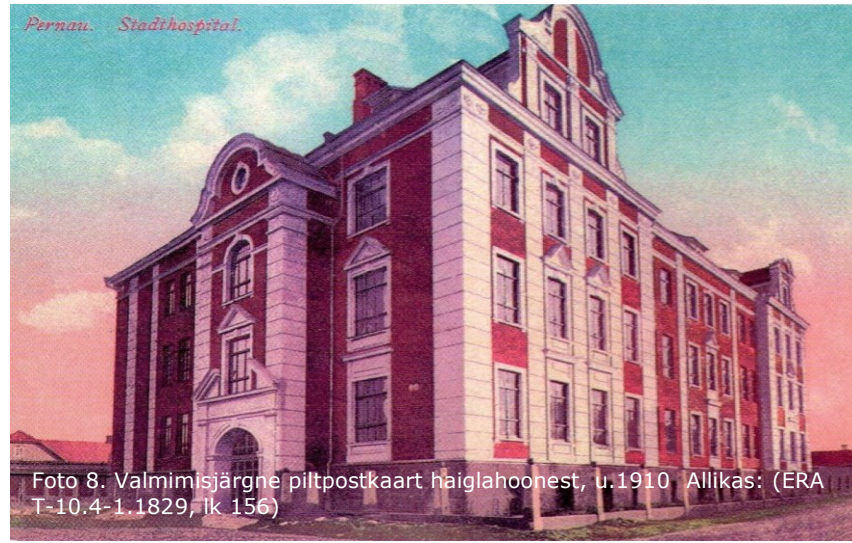

Foto 8. Valmimisjärgne piltpostkaart haiglahoonest, u.1910 Allikas: (ERA T-10.4-1.1829, lk 156)

Foto 9. Vaade kahel-surnukuurile hoovist ja S. Mutise tänavalt. (1912) Allikas: (Ojari T. (2006). Muinsuskaitse eritingimused krundile detailplaneeringu koostamiseks, 9

3.3 Asukoha ajalooline ülevaade

Järgnevas peatükk annab põhjaliku ülevaate asukoha ajaloost ning mis võetakse projekti ideelahenduse tegemisel arvesse. Uuritava koha identiteedi selguse saamiseks on vaja teada koha ajalugu ning kuidas Pärnu Sillutise tänav 6 ja 1 piirkond on aja kulgedes muutunud. Põhinedes Piret Looveere 2004.a. Eesti Kunstiakadeemia Restaureerimiskoolis koostatud tööle, mis käsitleb Pärnu jõe, Riia maantee ning Vingi ja Liiva tänavate vahelise ala miljööväärtuslikkuse analüüsile. Looveere töös oli kirjeldatud, et piirkonna eeslinn tekkis Rootsi ajal XVII sajandi teisel poolel. XIX sajandi lõpus rajati sellesse piirkonda kitsarööpeline raudtee ja mitmed tootmisettevõtted. Pärnust sai sel ajal samaaegselt kuurort-, tööstus- ja sadamalinn. (Arvi Vainula Projektbüroo OÜ 2007, 4)

Uuritav ala on ajalooline haigla asukoht. 1710. aastal linnakindlustuse plaanil on näha seal piirkonnas märgitud surnukuuri ja lahkamiskambrit. Suur-Jõe, Sillutise, Lillia ja Pilli tänavatega piirnev krunt, mida antud uurimustöös uurime, ilmub linnaplaanidele 19. sajandi algul. Linnaplaanil, mis oli koostatud 1804. aastal on krundi nimetuseks Batallion Hospitaeler. (Siilivask 2013, 5)

1811. aastal rajati klassitsistliku planeeringuga sõjaväehospidali haiglahoonete kompleks, mis koosnes peahoonest ja kolmest abihoonest ning see oli kasutusel veel 1870. aastatel. Hoone hävis 1878. aasta tulekahjus. Pärast seda ehitati veel kaks korda uuesti üles puidust haiglahooneid, mis hävisid tulekahjudes vastavalt 1887ndal ja 1908ndal aastal. (Siilivask 2013,5-6)

Pärast seda otsustati Linnavalitsuse istungil 27.10.1908 ehitada vana hoone asemele uus kivist haiglahoone Sillutise 6 krundile. 1910. aasta sügiseks oli Pärnu saanud ajanõuetele vastava haiglahoone, kokku 90-voodikohaga. Hoonekompleksis asusid operatsioonisaalid, silmakliiniku ruumid, meeste osakond, naiste osakond ja sünnitusosakond. (Siilivask 2013, 6-8) Nakkus ja suguhaigete osakonnad asusid kumbki eraldi puumajas haigla

hoovis ning 1928.aastal ehitati hoovi nakkusosakonnale teinegi kahekorruseline puidust hoone. (Ojari 2006, 2)

1912. aasta sügiseks valmis ka kõrvalhoonena väike kabel-surnukuur. (Ojari 2006, 2) Heakorrastati ja sillutati hooneid ümbritsevad tänavad, rajati uus piirdeaed ning haljastati hooneid ümbritsev pargiala koos hoone taguse viljapuu- ja juurviljaaiaga. Sellisena püsis haiglakompleks kuni 1930. aastate lõpuni. (Siilivask 2013, 8)

1930. aastate keskpaiku ületas Pärnu elanike arv 20 000 piiri ning päevakorda kerkis linnahaigla laiendamise vajadus. Plaaniti rajada haiglahoonele juurdeehitus. 1938. aasta detsembris valmis linnaarhitekt Olev Siinmaa koostatud haigla juurdeehituse projekt, mis nägi ette uue kahekorruselise hoonetiiva rajamise hoone hooviküljele. Teise Maailmasõja ajal, 1941-1943 oli haiglas lisaks tegutsevatele tsiviilhaiglale ka Saksa sõjaväelaatsaret ja enamik ruume oli selle käsutuses. 1946. aastal oli haigla kolmes hoones kokku 190 voodikohta. (Siilivask 2013, 9-10)

1972. aastal lammutati O. Siinmaa projekteeritud haigla juurdeehituse puust mansardkorrus ja selle asemele ehitati hoonele uus lamekatusega kivikorrus. See rikkus küll hoone välisilm, kuid ei lahendanud haiglas valitsevat ruumipuudust. Seetõttu asuti 1980. aastatel kavandama uue haiglahoone ehitamist. Ehitamist alustati 1988. aastal kuid see jäi seejärel aastateks pooleli. Vahepeal plaaniti vana haiglahoone ümber ehitada kuid siiski otsustati uue haigla rajamise kasuks Ristiku tänavale ja see valmis 2005.aastal. Pärast seda jäid Sillutise tn vanad haiglahooned kasutusetu. 2006. aasta jaanuaris tunnistati Pärnu vana haigla Sillutise 6 koos kabel surnukuuriga mälestiseks. (Siilivask 2013, 10)

Peale haigla väljakolimist 2005ndal aastal, ostis kinnistu OÜ-le Kivimäe Puhkekodu, kes algul kavandas hoonetesse eraõigusliku

hooldekodu rajamist. Hiljem omaniku plaanid muutusid ja krundil asuti kavandama haiglahoone ümberehitamist korterelamuks. Kavandatud arendusprojekt ei ole siiani realiseerunud. (Siilivask 2013, 10)

Foto 10. Aerofoto vangla ja haiglahoonetele Allikas: : Blizzardfoto, https://farm5.static.flickr.com/4245/34796452495_b0d6f41cdf_b.jpg

Foto 11. Vangla
Allikas: (AS Pärnu EKE Projekt. (2008). Pärnu vangla sillutise 1, Tehnilise seisukorra hinnang ja muinsuskaitse eritingimused lammutuse, rekonstrueerimise ja uusehitise projektide koostamiseks, 47)

Endine Pärnu Vangla, mis asus antud krundil, on ainuke vangla Eestis, mida on kasutatud vanglana enam kui 100 aastat. Alal paiknev hoonestus koosneb erinevatel aegadel ehitatud hoonetest, kuid peamiselt 19. sajandi II poolel ja 20. sajandi I poolel. Hooneid on pidevalt ümberehitatud. (AS Pärnu EKE Projekt 2008, 3)

Esimesed hooned elukorpus ja väravahoone on rajatud 1861. aastal ning need hooned on ehitusstiililt sarnased ja kasarmuhooneteks mõeldud. Vanglahoone on valmis 1892. aastaks ning sellest sai Pärnu uus vangla. Vanasse vanglasse Punasse torni, mis on ehitatud 14. sajandil, paigutati arhiiv. Ülejäänud endise vangla territooriumil asetsevad hooned on rajatud 20. sajandil erinevatel aegadel - juurviljahoidla (1948, rek. 1965); eelvangistuseruumid, söökla, kauplus (1965, rek. 1995); töökoda, meditsiiniline punkt (1963, rek. 1970, 2004); garaaž, külalistemaja (1965); klubihoone (1970) ja laohoone (1960). Vangla suleti 15. jaanuar 2007. (AS Pärnu EKE Projekt 2008, 3-4)

Pärnu vangla sulgemine 2007. aastal on osa Eesti vanglasüsteemi reformist ning see võimaldab riigil raha säästa. Vangi ülalpidamiskulud on suuremates vanglates on väiksemad. Olemasolevale krundile täiemahulise vangla ehitamine oli raskendatud, kuna see oli ehitamiseks liiga väike. (Ellam 2007) Hetkel viiakse seal ajutiselt läbi põgenemismänge. 2016. aastal ostis endise vangla territooriumi Mave kinnisvara, kes plaanib vanglast hotelli ehitada. (Vilman 2016).

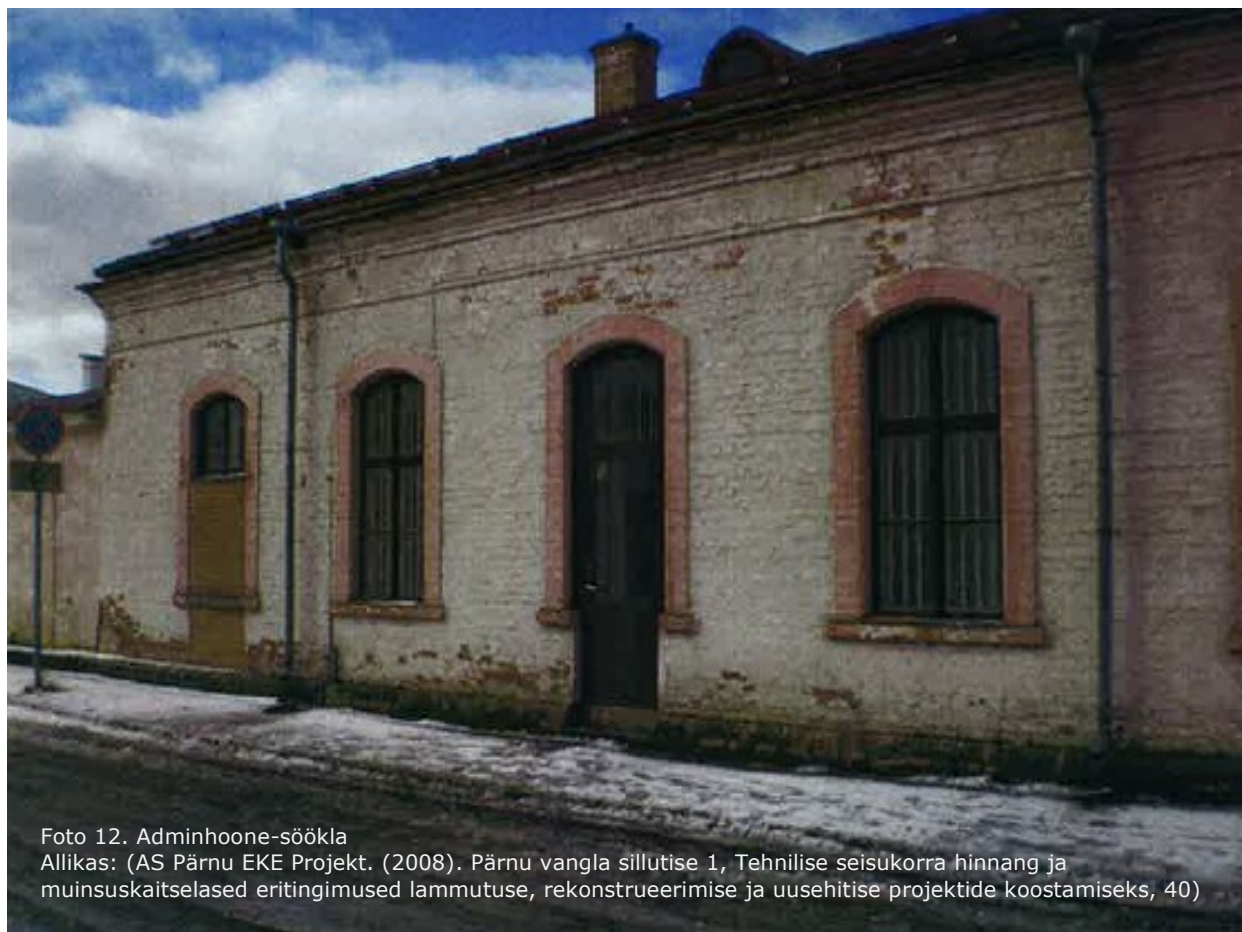

Foto 12. Adminhoone-söökla
Allikas: (AS Pärnu EKE Projekt. (2008). Pärnu vangla sillutise 1, Tehnilise seisukorra hinnang ja muinsuskaitse eritingimused lammutuse, rekonstrueerimise ja uusehitise projektide koostamiseks, 40)

3.4 Piirkonnaga seotud planeeringud ja uuringud

Järgnevast peatükis analüüsitakse Pärnu üldplaneeringut ja uuringuid, mis puudutavad käesolevat uuritavat ala. Pärnu linna üldplaneeringus pakutakse välja uus maakasutuse visioon.

Üldplaneeringu visiooni kohaselt on **Pärnus elav ja hästi ligipääsetav ajalooline keskus**. Olulisel kohal on kvaliteetne linnaruum, tõhusalt ja säästlikult toimivad võrgustikud, mis loovad soodsa keskkonna elanike ja töökohtade lisandumiseks. Kesklinn on Pärnu avaliku ruumi tuumikala, mis on ülelinnaline ja regionaalne kultuuri-, äri- ja teeninduskeskus, kus asuvad olulised kultuuri- ja ametiasutused, samuti ühistranspordi keskne sõlmpunkt. Oluline on kesklinnas säilitada **olulisi avalikke funktsioone**. Suure külastuskoormuse ja töötajate arvuga asutuste ümberpaigutamisel tuleb arvestada liikumisvajaduste muutustega ning samuti funktsioonide paiknemisega. (Pärnu linna üldplaneering 2001-2025)

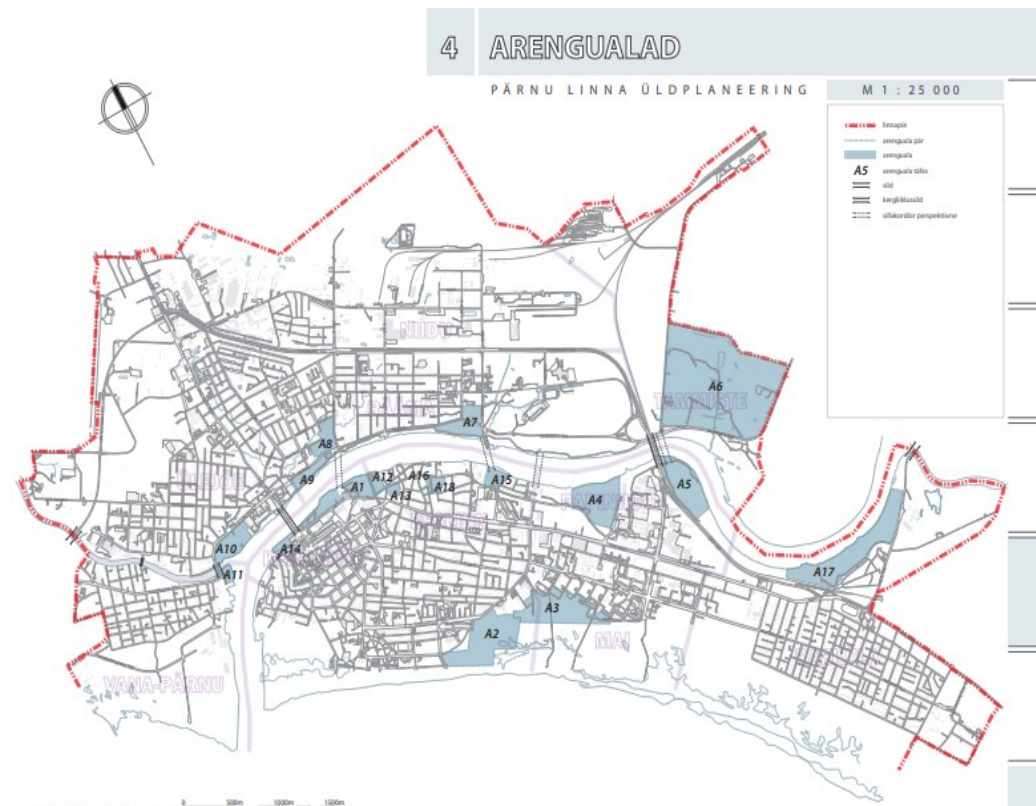
Üldplaneeringus on kesklinna arendamise eesmärgiks toodud **ajalooliselt väärtusliku kesklinna ruumilise arengu toetamine** ja linnakeskuse positsiooni tugevdamine, lisaks **selle sidumine kuurordi ja jõeäärsete aladega**. Soovitakse tõsta kesklinna ruumi kvaliteeti, elavdada linnaruumi ja võtta kasutusele arendamata alad, sidudes need linnaruumiga. Oluliseks peetakse ka jalakäijasõbralikkuse suurendamist, funktsionaalset mitmekesisust, samuti avalike teenuste hoidmist kesklinnas ning juurdepääsetavuse ja turvalisuse suurendamist.. (Pärnu kesklinna ja papiniidu keskuste arengu prognoos, lk 19 ja 20)

Eelneval joonisel on märgitud Pärnu tulevased arendusalad, mida linn planeerib hakata edasi arendama. Joonisel on näha lõputöös uuritav ala ja selle funktsiooniks on ette nähtud üldkasutatavate ehitiste maa-alana. Rõhutatakse kvaliteetse linnaruumi moodustamist, uute töökohade lisandumist, ajalooliste linnaruumi toetamist, arendamata alade kasutusele võtmist.

Pärnu üldplaneeringus on märgitud, et Sillutise tn 1, 6 Muinsuskaitsealased üksikobjektid. Tehti ettepanek reserveerida maa-ala Pärnu vangla laiendamiseks naaberaladele Eesti vanglate keskhaigla väljaarendamiseks. Sillutise tänav muutuks seejärel vangla siseseks tänavaks. (Pärnu linna üldplaneering 2001-2025, lk 24 ja 35) Haigla ruumidesse planeeritakse pikaravi- ja hooldushaigla. Sillutise tänava hoonekompleks on perspektiivne vanglate haigla. (Pärnu linna eluvaldkondade hetkeolukord. Pärnu linna üldplaneeringu alused ja põhimõtted. Lk 59)

2008ndal aastal koostati Sillutise tn 5 kinnistule detailplaneering, mis muutsid üldplaneeringut. Sillutise tn 6 kinnistu detailplaneeringu projektiga (Arvi Vainula Projektbüroo OÜ, 2008) kaasnes riigikaitse ja üldmaa juhtfunktsioonide muutmine korruselamumaa, ärimaa- / üldmaa, transpordimaa ja tootmismaa juhtfunktsioonideks. Endise haigla krundi osas on Pärnu üldplaneeringus märgitud antud ala arengualana A18, mis määratleb alal lubatud juhtotstarbed on Väikeelamute maa-ala ja üldkasutatavate ehitiste maa-ala. Arvestada tuleb alale kehtivate muinsuskaitseliste ja miljööväärtuslike nõuetega. (Pärnu linna üldplaneering 2025, lk 86)

Avaliku funktsiooni toomist antud piirkonda toetab Pärnu üldplaneeringus koostatud sotsiaalne infrastruktuuri kaart, millelt selgub, et uuritavas piirkonnas ei ole piisavalt sotsiaalset infrastruktuuri, mis annab väga hea põhjuse sinna tulevikus sisse tuua. Joonisel on näha, et alale kõige lähemad sotsiaalsed infrastruktuurid on üle Riia mnt huvihariduskeskus, kool, lasteaed, kultuuriasutus.

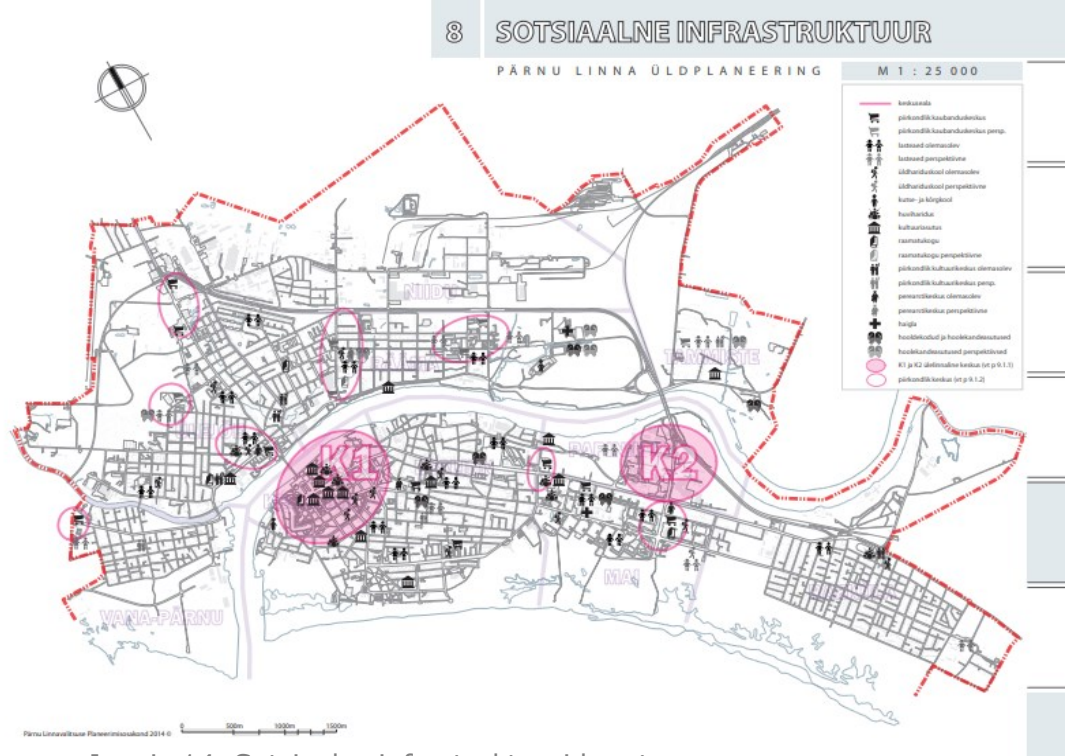
Joonis 13. Kesklinna maakasutus koostatava üldplaneeringu kohaselt
 Allikas: : Pärnu linna üldplaneering 2025,
http://www.parnu.ee/failid/YP/YP2025/joonised/4_arendualad_13_03.pdf

Kesklinn vajab ka ühiskondlike funktsioonide mitmekesistamist ja tihendamist, samuti eri sihtotstarvete kombineerimise abil tugevate tömbekeskuste tekitamist. Samuti on erinevatest hinnangutest lähtuvalt kesklinnas puudus kvaliteetsetest büroopindadest. (Pärnu kesklinna ja papiniidu keskuste arengu prognoos, lk 21-22)

Lähtudes kaubanduses, teeninduses ja meelelahutuses toimuvatest trendidest maailmas ja sealhulgas Pärnu linnas on Pärnu keskuse edasine areng, seda eelkõige keskuste polüfunktsionaalsemaks muutmiseks, sh meelelahutuse osas. Kesklinna puhul peaks eraldi fookuses olema teeninduse ja kaubanduse suurema lisandväärtuse andmise tõus, Papiniidus aga muude ärifunktsioonide (lisaks kaubandusele) lisandumine. Pärnu linna huvi võiks eelkõige olla uute meelelahutusvõimaluste lisandumine, mis ei dubleeriks olemasolevat. Samas pole otseseid argumente, miks peaks mõõdukas mahus samaväärsete kaubandus-, teenindus- ja meelelahutusfunktsioonide lisandumine takistama kujunenud keskuse arengut. Arvestama peab, et Papiniidu piirkonnas tänaseks meelelahutuspinna sisuliselt puuduvad, samuti on seal vähe toitlustust. Keskuste juhtidega tehtud intervjuudest lähtuvalt võib väita, et arendajad tunnetavad selgelt vajadust keskuste kontseptsioonide kaasajastamiseks ning meelelahutus- ja elamustoodete lisandumiseks. Selline lähenemine vastab maailmas levinud trendidele ja näitab arendajate soovi tagada keskuste jätkusuutlikkus mitte üksnes lühiajalises vaates vaid ka pikas perspektiivis. (Pärnu kesklinna ja papiniidu keskuste arengu prognoos, lk 45,46)

jne. Eesmärkideks peaks olema tagada mugav ja turvaline liiklemine (jalgsi, rattaga, autoga) nii kesklinna siseselt kui ka kesklinna ja teiste linnaosade vahel (sh uue silla rajamine), kaasaegse, atraktiivse ja tervikliku avaliku ruumi loomine (haljastus, puhkekohad, väikevormid jms), koostöös ettevõtjatega mitmekülgsete ürituste ja sündmuste korraldamine, jõeäärse piirkonna avamine jms. Linn võiks kaaluda eraldi arendusprogrammi/ tegevuskava koostamist kesklinna ning vanalinna ala kohta eesmärgiga tagada linnasüdame terviklik ning kuurortlinna staatusele vastav areng. (Pärnu kesklinna ja papiniidu keskuste arengu prognoos, lk 45,46)

2014.ndal aastal koostatud õpilaste ja lapsevanemate küsitlusest selgus, et Pärnus on olemasolev noortekeskus, muutub aastatega ebapopulaarsemaks. Probleemiks on kujunenud noortekeskuste ruumide ja inventari vilets seisukord. Küsitluses tuli välja, et 25% Pärnu noortest on osalenud mõne noorteprojekti korraldamises ning 31% soovib nende korraldamises osaleda edaspidi. Erinevates vabatahtliku tegevuse projektides on osalenud tervelt 90% Pärnu noortest, mis näitab noorte küllaltki suurt aktiivsust. Õpilased kui ka lapsevanemad ootavad lisaks praegusele meeleldi juurde ka täiendavaid või mugavamaid võimalusi noortele vaba aja veetmiseks. (Noorte vaba aja sisustamise võimalused Pärnu linnas, Lk 6)

Joonis 14. Sotsiaalse infrastruktuuri kaart
 Allikas: : Pärnu linna üldplaneering 2025,
http://www.parnu.ee/failid/YP/YP2025/joonised/8_sotsinfra_30_03.pdf

Pärnu linn saab ja ka peaks toetama eelkõige kesklinna piirkonna arenguid – liikuvuse parandamine, atraktiivse avaliku ruumi loomine, ürituste-sündmuste pakkumine koostöös erasektoriga

4. JÄRELDUS TEOREETILISTEST TEKSTIDEST JA ASUKOHA AJALOOST

4.1 Tugev olemasolev identiteet

Teadustekste analüüsid selgus, kuidas peaks magistratöös käsitletud alale lähenema ja mida tuleb arvesse võtta. Kindlasti peab tähele panema, et antud piirkonnal on pikk ajalugu ja olemas väga tugev identiteet. Piirkonna maamärgiks on endine haigla peakorpus.

Antud ala eeldus on, et kohal on halb maine. Seda seostatakse, et seal paiknevad endised vangla ja haiglahooned ning kabel/surnukuur. Eeldus põhineb üldisele arvamusel ja ei pruugi tegelikkuses tõsi olla. Vanglahoonetega seostuvad igasugused erinevad kuriteod, haiglaga haigused kui ka surmad ja sündimised.

Saadud info kohaselt selgus, et halvad kohad muudavad lähedal asuvaid kohad vähem atraktiivseks. Pärnu haigla ja vanglahoonestu ala endised funktsioonid ei ole väga ligitõmbavad. Inimesi tõmbab rohkem positiivsed kohad ja välditakse negatiivseid kohti. Uued funktsioonid peaksid olema atraktiivsemate funktsioonidega.

Nagu teadusartiklist selgus, et koha identiteet on isikliku ja sotsiaalse identiteedi komponent, määratletakse protsessis, mille käigus inimesed läbi kindla koha kaudu kirjeldavad enda kuulumist konkreetsele paika. Seega peab arvestama, et inimesed, kes selles piirkonnas elavad, omavad ka selle koha identiteeti. Inimesed identifitseerivad läbi koha ning see võib eksiteerida erinevates skaalades, näiteks Pärnu puhul kes selle piirkonnas elavad võivad identifitseerida nii Pärnakana kui ka antud piirkonnad Kalamehe tänava elanikuna.

4.2 Sidusustunne kohaga

Uuringust selgus, kohaga sidusustunne oli suurem neil, kes olid vanemad inimesed ning neil, kes olid kauem antud piirkonnas elanud. Samas oli väärtus suurem nendel, kes omasid kodu antud piirkonnas, kui neil, kes rentisid. Kõige kõrgem tase

piirkonna sidususega oli lastega peredel. Koha kiindumus on seotud koha ja elanike vahel. Igasuguste muudatustega peab vaatama, et see ei mõjutaks elanike kiindumust kohaga. Ka magistratöös raames uuritava piirkonna võib eeldada, et need kes on kauem juba antud alas elanud on tugevam kiindumustunne kohaga. Kuna valdav osa majapidamisi on eramajad, siis võib eeldada, et paljud inimesed omavad antud alas kodu.

Kui uurida antud ala kohta, siis on tekkinud kogukonna grupp Facebooki sotsiaalmeediakanalisse nimega Kalamehe kvartal ligi 900 liikmega (Kalamehe kvartal). Antud alas korraldatakse Kalamehe kvartali tänavafestivale, mis jätab mulje kui tugevast kogukonnast. Käesoleval kevadel esitati antud alale lähedal asuvasse endisesse õllevabrikusse loovlinnaku ettepaneku ideed (Loovlinnak). See näitab taas, et elanikel on huvi ala täiustada ja tuua sisse uusi põnevaid funktsioone.

Need näited tõestavad, et antud piirkonnal on üsna hea kogukond ja suhe kohaga hea. Kõik kaasajastamised tuleb läbi viia ettevaatlikult ja põhjalikult piirkonda analüüsid. Sellega seoses kõik tugeva identiteediga hooned võiks säilitada esialgses mahus. Lagunenud ja arhitektuurset keskkonnale mitte juurde andvaid maju võib eemaldada ning planeerida uusi ja kaasaegseid mahte juurde.

4.3 Linnakeskkonna kaasajastamine ei tähenda identiteedi kadumist

Teadustekstidest selgus, et linnakeskkonna muutmine ei tähenda, et sealsete elanike sidusustunne piirkonnaga läbi nende muudatuste väheneb. Vaid hoopis vastupidi, kui piirkonda just täiendatakse ja kaasajastatakse nii, et ka olemasoleva piirkond säilitab oma isikupära, siis see muudab inimeste sidusust piirkonnaga hoopis olulisemaks. Linnaruumi olulised muutused võivad tugevdada elanike suhteid kohtadega, kui muudatusi peetakse atraktiivseks täienduseks ja jäädes veel tuttavaks keskkonnaks. Sellest järeldub, et käesolevas töös samuti tuleks

säilitada osaliselt olemasolevaid mahte, et piirkond jääks tuttavaks keskkonnaks selle elanikele. Osaliselt võib uusi mahte juurde lisada, mis parandavad selle ala kvaliteeti. Kokkuvõtteks on võimalik kaasajastada piirkonda nii, et selle läbi, muutub antud koha sidususe veelgi tugevamaks elanike ja koha vahel.

Kui vaadata magistratöös lähendatava ala, siis seal peamine element suur haigla peahoone, mis oleks mõistlik säilitada oma mahu poolest ning mitte lisada juurdeehitust. Ülejäänud hooned haiglaala ei ole põhjust säilitada, kuna nad ei oma arhitektuurset väärtust ja erilisust välja arvatud muinsuskaitse all olevat kabelhoonet. Vanglahoonete puhul peamised muinsuskaitse all olevad hooned tuleb säilitada aga muud väiksed hooned maha lammutada. Samuti eemaldada suurem osa vanglamüürist ning alles jätta ainult osa sellest ning avada ala linnaelanikele. Algne haiglaala on oma pindalalt suur ning on mõistlik sinna juurde lisada uusi mahte, mis toetaksid haiglamaja suurust ja tihendaksid elamupiirkonda. Antud linnakeskkonda tuleb kaasajastada nii, et algne tuttav keskkond jääb alles, siis on sellel positiivne vastukaja elanike poolt.

4.4 Kokkuvõte

Usun, et magistratöös lahendatava linnaosa kaasajastamine annab väärtust Pärnu linnale juurde. Pärnut teatakse olevat kui suvepealinnana ning millel on ilus rand ja rohelised pargid. Mida rohkem on linnas erineva identiteediga ja huvitavaid kohti, seda põnevamaks ja sisukamaks see linna teeb. Hea on lisada linnale uusi tõmbekohti, mida külastada.

Vanglahooneid ja haiglahoonet ei kasutata enam selliste funktsioonina nagu varem ning järele jäänud on ainult hooned. Kindlasti peab teadvustama varasemaid funktsioone ja nendest lugu pidama aga samas peab mõistma, et aeg on edasi liikunud ja antud piirkonnal on suur potentsiaal kasvada hoopis teistsugusemaks linnakeskkonnaks, millel on hoopis teised funktsioonid.

Analüüsidest tekste, siis selgus, et inimesed ei taha kolida sinna kus on toimunud näiteks mõrv või kus kuritegevus on sooritatud kunagi ning pigem sellest võimalikult kaugemale. Seda analüüsidest ja uusi funktsiooni majadele valides, siis endistele vanglahoonetele ei tohiks määrata elamufunktsioone, kuna huvi nendes elamiseks pole atraktiivne. Parem on määrata nendesse hoonestesse ühiskondlikud funktsioonid. Samuti mõistsin, et haiglaalal endiste nakkushoonete asukohale on samuti mõistlikum planeerida ühiskondliku funktsiooniga hooned. Samas haigla ala on suur ja antud alal asus varasemalt väga suur ja ilus pargiala. Planeeringu ettepanekus otsustasin pargi osa vähendada ja osale pargialale rajada uus kortermaju, mis avanevad vaatega rohelinele pargialale.

Terve piirkonna kaasajastamisega samas tuleb meeles pidada, et ruum peaks jääma arhitektuurses lahenduses tuttavaks piirkonnaks.

II PROJEKTILAHENDUS

5. PROJEKTILAHENDUS

5.1 Piikonnale lähenemine

Võttes arvesse, mis magistritöö teoreetilisest osas selgus, et inimesed ei soovi kolida halva mainega piirkonda ja hoida sellest võimalikult kaugemale. Inimesi ei tõmba halvad mainega piirkonnad. Linnakeskkonna olulised muudatused võivad tugevdada elanike seotust kohaga, juhul kui muudatused on atraktiivsed ja protsessiga jääb linnaruumi tuttavaks. Kohaga sidusustunne on suurem neil kes kauem elanud ja omanud kodu piirkonnas.

Eduka lahenduse leidmiseks tuleb otsustada kas sekkuda väikse, keskmise või suure sekkumisega. Varasemad funktsioonid on halva mainega, pikalt eksisteerinud ja ei ole atraktiivsed. Seega tuleb alale suurelt sekkuda ning põhjalikult alal üle vaadata, eemaldada märkimisväärselt hooned, täiustusi ala planeeringus teha ning uusi ja suuri põnevaid kaasaegseid mahte lisada, mis moodustavad uue keskkonna oma jõuliste ja intensiivsete elementidega. Suure sekkumisega on võimalik ala taas atraktiivseks muuta ja kaotada ära halb maine.

5.2 Planeeringuprojekti lahenduseks ala kirjeldus

Olemasoleva haigla krunt jagati 2007.ndal aastal omanik Kivimäe Puhkekodu OÜ soovil 10ks väikeseks maaüksuseks. Millest 6 määrati sihtotstarbelt korruselamumaaks ja ülejäänud 4 vastavalt ärimaaks, tootmiskaaks, üldmaaks ja transpordimaaks. (Üm 0051). (Arvi Vainula Projektbüroo OÜ 2007, 1,7)

Lõputöös käsitletakse Pärnu linnas olevaid kinnistuid katastriüksuseid 62511:147:0640, 62511:148:0001, 62511:148:0005, 62511:148:0004, 62511:148:0006, 62501:001:0780, 62511:148:0013, 62511:148:0007, 62511:148:0009, 62511:148:0008, 62511:148:0012, 62511:148:0011, 62511:148:0010. Vastavalt planeeringus välja

pakutud hoonestuse paigutamisele planeeritakse uued krundipiirid, kus igale krundile kehtivad erinevad nõuded.

Alal paikneb haigla peahoone koos kabel-surnukuuriga on arhitektuurimälestis vastavalt Eesti Vabariigi kultuuriministri 17. jaanuaril 2006a. antud käskkirja nr 12 alusel. Arhitektuurimälestise kaitsevöönd hõlmab kogu Sillutise tn 6 asuvat kinnistut. Antud pakutavas planeeringus on ette nähtud kaitsevööndi määramine ümber teha.

Planeeringualas kavandatavad hoonete kõrgused ei tohi ületada endise haigla peahoone kõrgust.

Ette on nähtud Suur-Jõe tänava äärde kavandatud hooned ehitada viilkatusega. Ala paikneb miljöövärtuslikus piirkonnas ja seetõttu peavad uute hoonete arhitektuursed lahendused olema kooskõlas selle piirkonna ajaloolise hoonestuslaadiga. (Arvi Vainula Projektbüroo OÜ 2007, 4) Erand on nähtud ette magistritöös välja pakutud uutele mahtudele kunstihoonele ja blackboxile, kus küll kasutakse kaldkatuseid aga mitte sama kaldega, mis ümbritsevatel hoonetel. Antud mahtudega ja nende funktsioonidega on võimalik muuta piirkonda atraktiivsemaks.

5.3 Muinsuskaitse eritingimused

Muinsuskaitse eritingimused kehtivad endise haigla peamajale, kabel/surnukuurile, vangla elukorpusele, vangla majale ja vangla hoonele. Planeerimisprotsessis võeti arvesse hoonetele kehtivad eritingimused.

NAKKUSOSAKONNA HOONE

KABEL/SURNUKUUR

NAKKUSOSAKONNA HOONE

PARGIALA

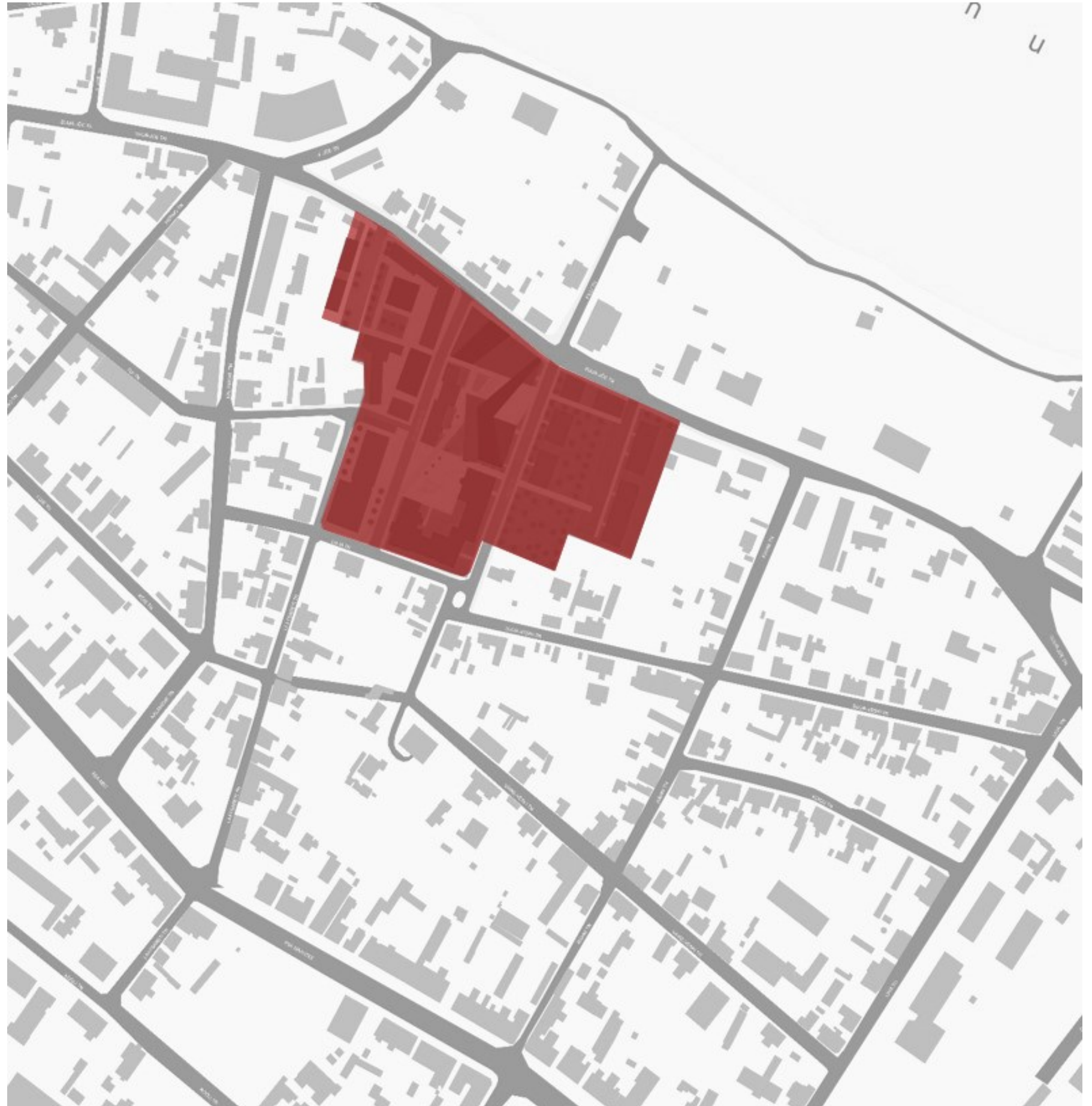
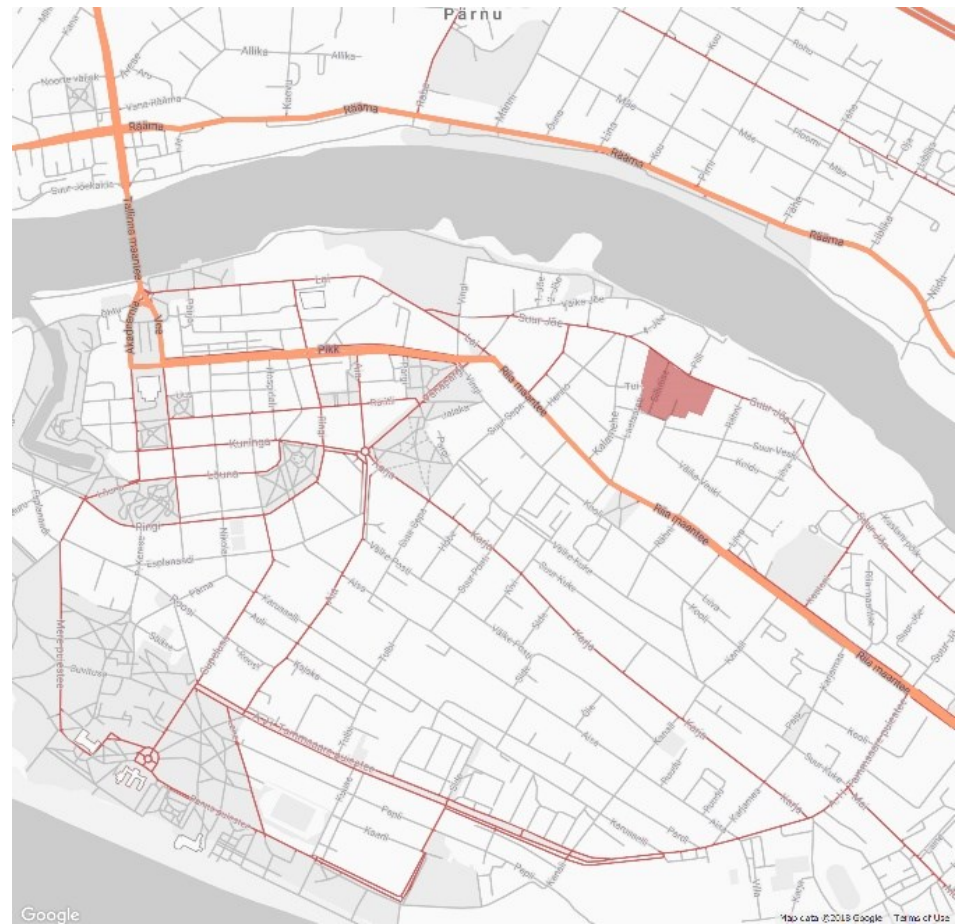
ELUKORPUS

ADMINHOONE-SÕÖKLA

VANGLAHOONE

ENDINE PÄRNU HAIGLA PEAKORPUS

OLEMASOLEV OLUKORD

5.4 Planeeringuala linnaruumiline olukord

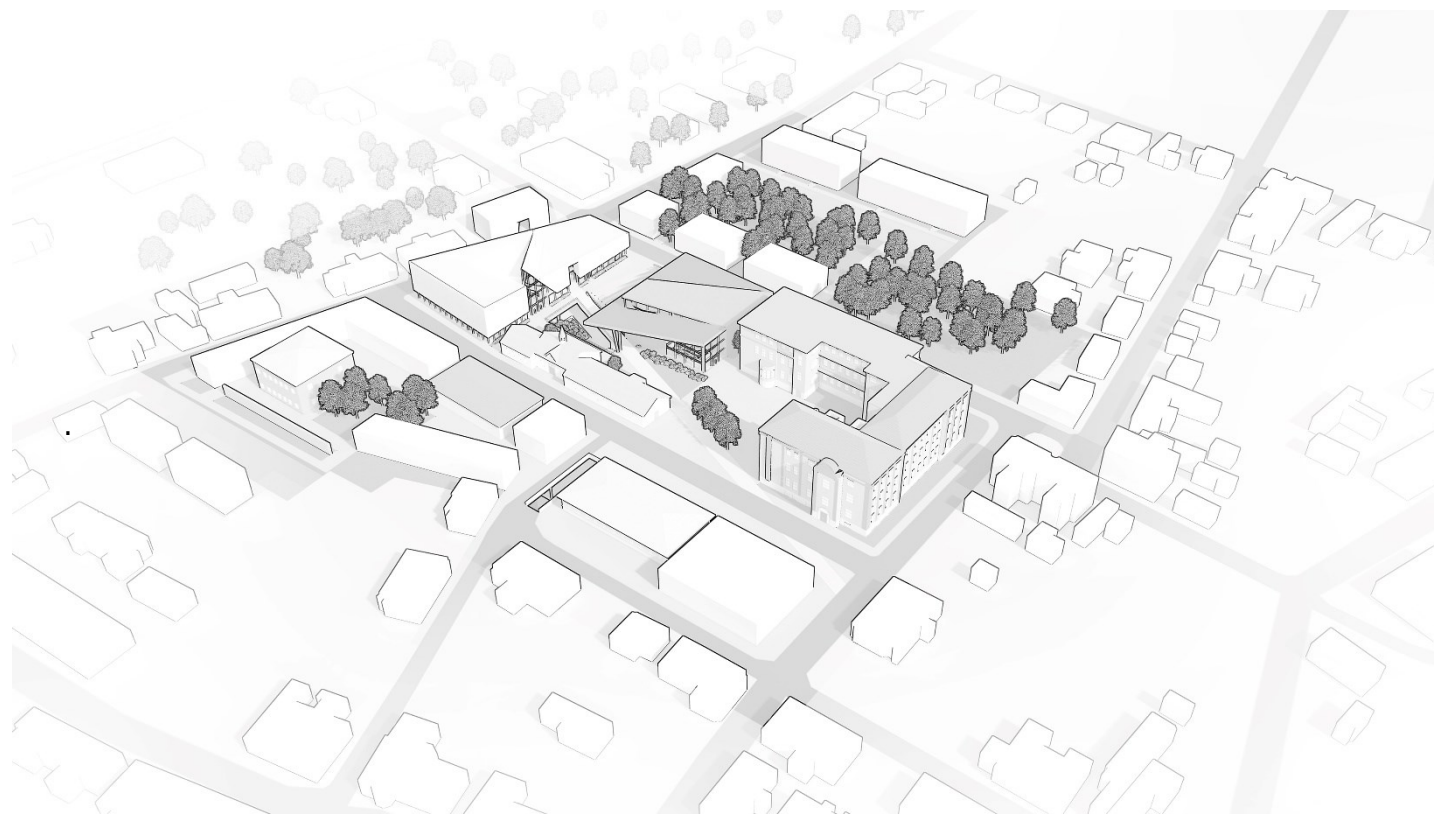
Planeeringualal uue linnaruumilise olukorra koostamisel ei võeta rangelt aluseks säilinud tänavavõrke ja hoonemahte, mis ei ole aja jooksul terviklikult planeeritud. Planeeritavad Suur-Jõe tänava äärsed majad on ette nähtud elumajadele kolmas korrus välja ehitada ainult katusekorrusena. Kuid need elumajad, mis on kaugel Suur-Jõe tänavast, või ehitada kolmanda korruse täiskorrusena. Antud planeeringus rajatakse 2-3kordseid elumaju ala idapoolsele küljele.

Linnaruumi ja tänavavõrgu paremaks muutmisel on tähtis taastada Pilli tänav, mis suundub Pärnu jõe poole. Samuti eraldab tänav avalikud hooned eluhoonetest, luues korterelamutele privaatsema elukeskkonna.

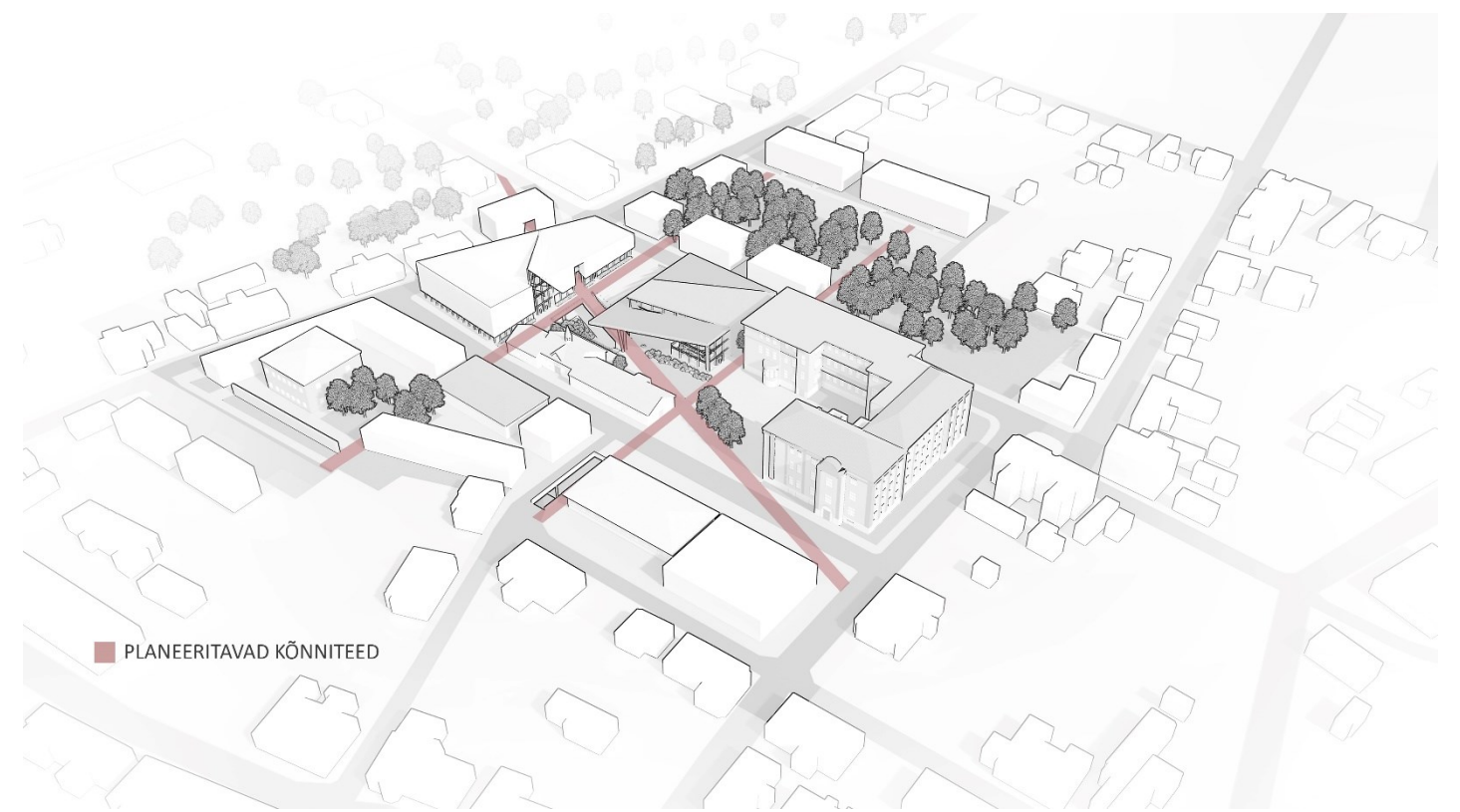
5.5 Ühendusteede kujunemine

Piirkonna toimiva lahenduse leidmiseks tuleb ala korrastada ning vajadusel lisada ühendusteid ja hoonemahte. Kui vaadata Pärnu linna suuremalt, siis on näha, et magistritöös analüüsitud piirkond asub elamurajooni keskel, mis asub Pärnu kesklinna lähedal. Ala paikneb jõe ja suure liiklusega tänava Riia mnt vahel. Elamupiirkonnas on keskmise liikuvusega peatänav Suur-Jõe tänav ja läbib lahendava ala põhjapoolset külge. Piirkonda ja Riia mnt ühendab Laatsareti tänav ning see tuleb võtta tulevase lahenduse leidmisel arvesse. Mööda Riia mnt liigub ühistransport, mis on lahendatavale alale kõige lähemal olev ühistranspordi marsruut. Mööda jõe äärt kulgeb tihedalt kasutatav kergliiklustee ning seda ühendab antud alaga Pilli tänav. Planeeringut koostades võetakse aluseks, et peab arvestama ühendustee lisamisega Laatsareti ja Pilli tänava vahel. Eeldatavasti jäävad Laatsareti tänav ja Suur-Jõe tänav kõige rohkem kasutatavaks kui soovitakse alale ligi pääseda.

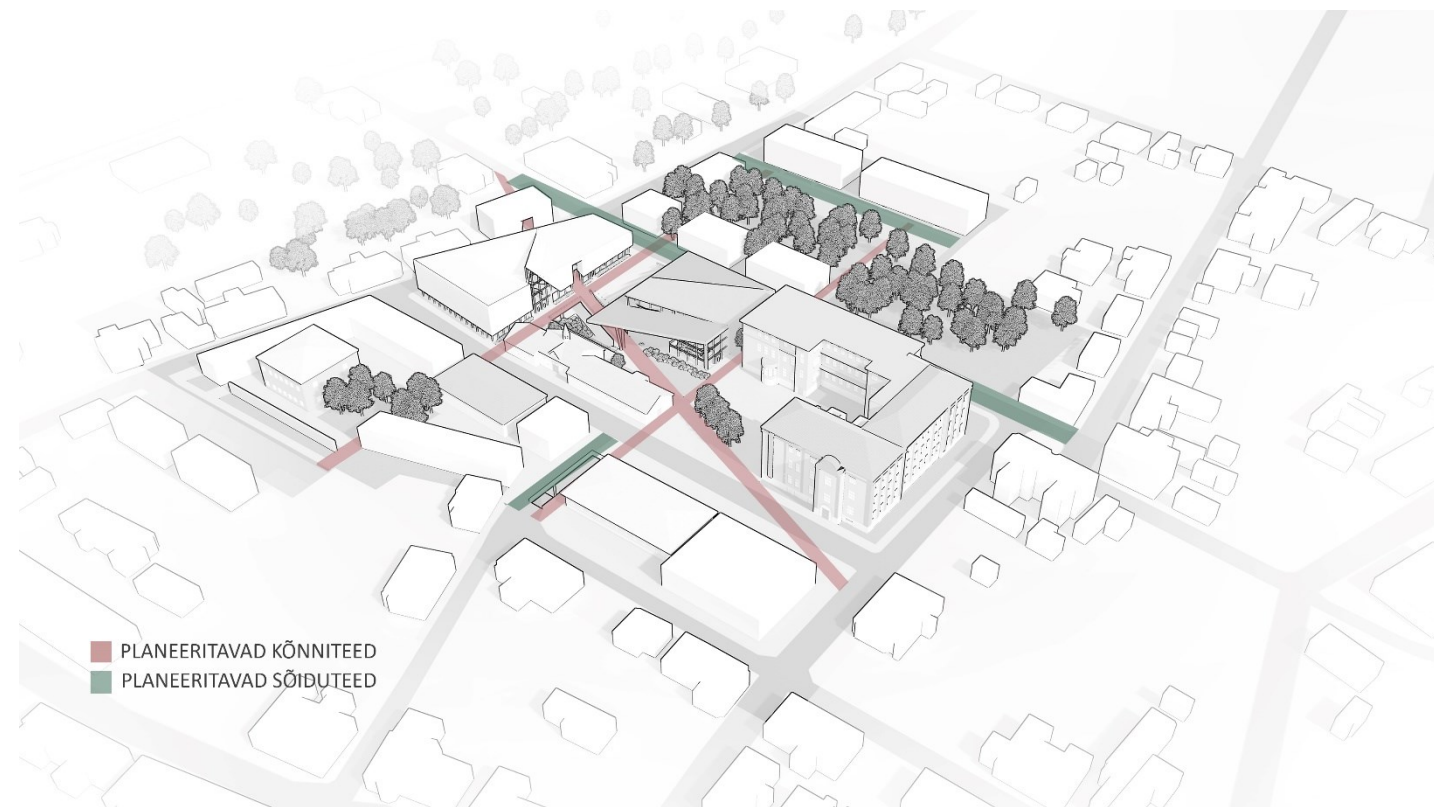
Elamupiirkonnal on puudu keskne punkt ja peaväljak, kuhu kogukond saaks koguneda ja üritusi korraldada. Uut planeeringut koostades võetakse see arvesse ja luuakse elamupiirkonna atraktiivne keskpunkt koos peaväljakuga.

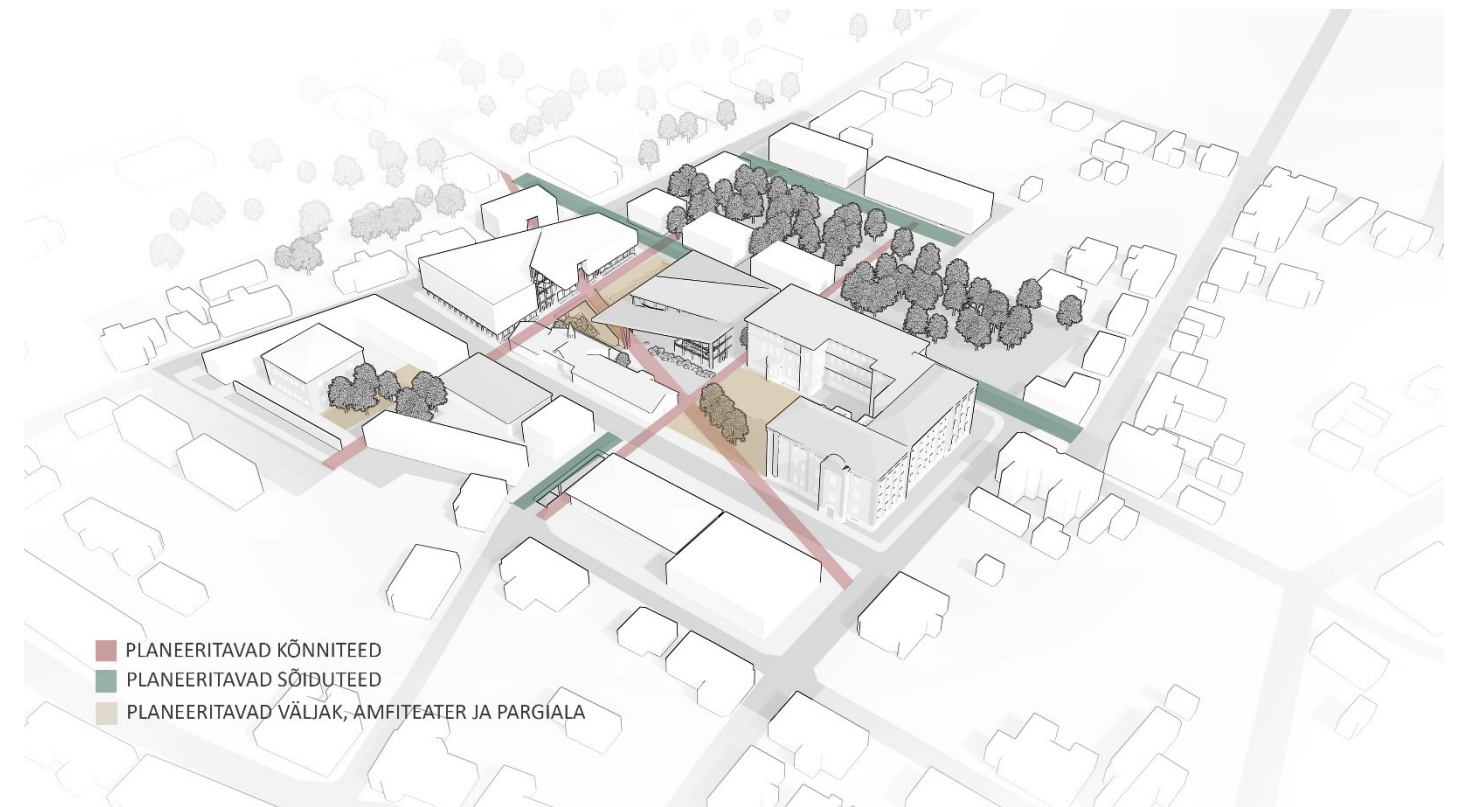
PLANEERINGULINE LAHENDUS

OLULINE ON LUUA DIAGONAALNE ÜHENDUSTEE LAATSARETI JA PILLI TÄNAVA VAHEL. LISATAKSE ÜHENDUSTEED ENDISE HAIGLA JA VANGLA ALADE VAHEL.

PIKENDATAKSE PILLI TÄNAVAT LÄBI ENDISE HAIGLA KRUNDI. PIKENDATAKSE TUI TÄNAVAT LÄBI ENDISE VANGLA ALA SILLUTISE TÄNAVANI. LUUAKSE LIGIPÄÄS UUTELE MAHTUDELE.

HAIGLAMAJA SISEHOОВI PLANEERITAKSE VÄLJAK. VÄIKSEM VÄLJAKUALA TEKIB ENDISE VANGLAALA SISSE. PLANEERITAKSE AMFITEATER KAHE UUE MAHU VAHELE.

5.6 Kõnniteed

Praeguses olukorras puuduvad tänavatel sõiduteede ääres korralikud asfalteeritud kõnniteed. Kuna varasemalt olid endised vangla ja haiglahoone aia või müüri ümbritsevast piirkonnast eraldatud ja kust läbi ei pääsetud. Pakutavas lahenduses avatakse piirkond inimestele ja tuuakse alale kõnniteid.

Üks peamisi kõnniteesi luuakse läbi kvartali diagonaalne ühendustee Riia mnt poolt tuleva Laatsareti tänava ja Pilli tänava vahel, mis suundub jõeäärsele kergliiklusteele. Tegemist on eeldatavasti tihedalt kasutatava kõnniteega, mida elanikud kasutavad. Planeeringuliselt mõjub antud tee tugeva teljena kahe tee ja tiheda liiklusega tee vahel, mille kaudu suunduvad ka inimesed antud kvartalsisse.

Luuakse horisontaalse suunaga kõnniteid endise vangla ja haigla alade vahel, mis varasemalt olid suletud alad.

5.7 Tänavad

Planeeringualale jääva Sillutise tänaval on hetkel olemas sõidutee, kõnnitee on olemas vaid endise haigla peaukse osas, kabel-surnukuuri juures pole rajatud kõnniteed. Käesolevas lahenduses pakutakse välja Sillutise tänavale kaherealine ühesuunaline tee kogulaiusega 6m, mis on autode liikumise suunaga lõunasse. Kuna olemasolevas kvartalis on vähe parklaid, siis antud teele on võimalik parkida tänava äärde paremapoolsele reale.

Lilija tänaval on kahesuunaline sõidutee laiusega 6m. Planeeringu käigus lisatakse tänavale mõlemale poole kõnniteed. Tui tänavat pikendatakse läbi endise vangla ala, mis lõikub Sillutise tänavaga. Antud Tui tänava üherealine lõik muutub ühesuunaliseks ja auto liikumise suund on Sillutise tänava poole. Tui tänava kõrvala planeeritakse paralleelset maa-aluse parkla sissesõit, mis on piirkonna avalik parkla. Parklast on võimalik inimestel maa peale saada endise vangla hoonestusse planeeritava uue hoonemahu seest.

Suur-Jõe tänava asfalteeritud teelaius on muutuv ja ehitatud ilma äärekivideta. Kuna antud tänav on elamupiirkonna peatänav ja suurema liikuvusega kui kõrvaltänavad, siis välja pakutavas lahenduses korrigeeritakse antud tänava laiust 7,2ks meetriks ja lisatakse kõnniteed mõlemale poole teed.

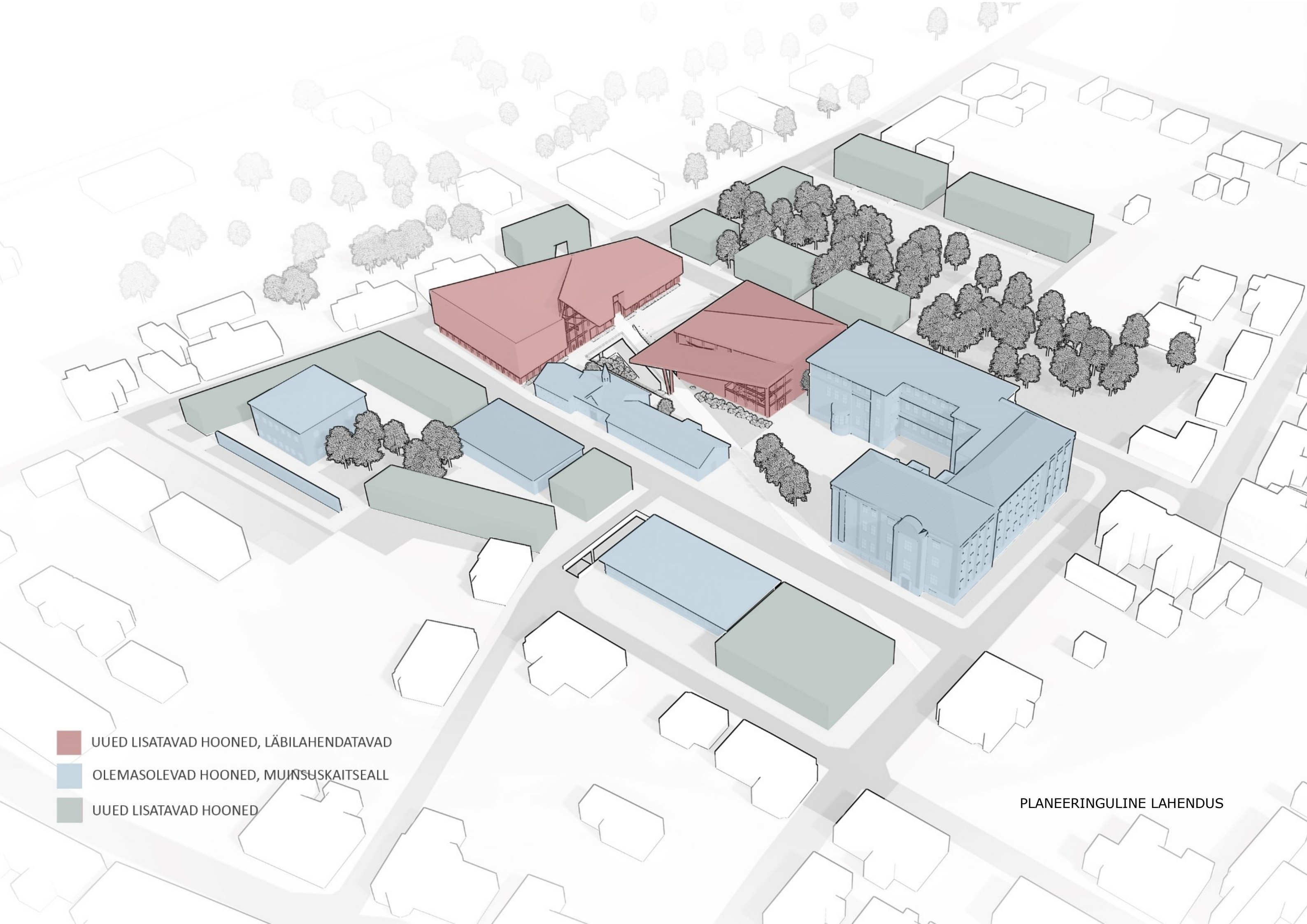
Planeeritav Pilli tänava pikendus läbi endise haigla maja krundi on planeeritud kaherealiseks ja ühesuunaliseks, laiusega 6m. Nagu ka Sillutise tänaval kehtis tee parmemal rajal parkimise võimalus, siis Pilli tänaval kehtib samuti sama lahendus. Mõlemale poole teed on planeeritud kõnniteed. Kõrghaljastus jääb teest korterelamute poole.

Korterelamutele luuakse juurdepääsu tee elamupiirkonda sisse, kuhu planeeritakse väliparkla elanike jaoks.

5.8 Väljak

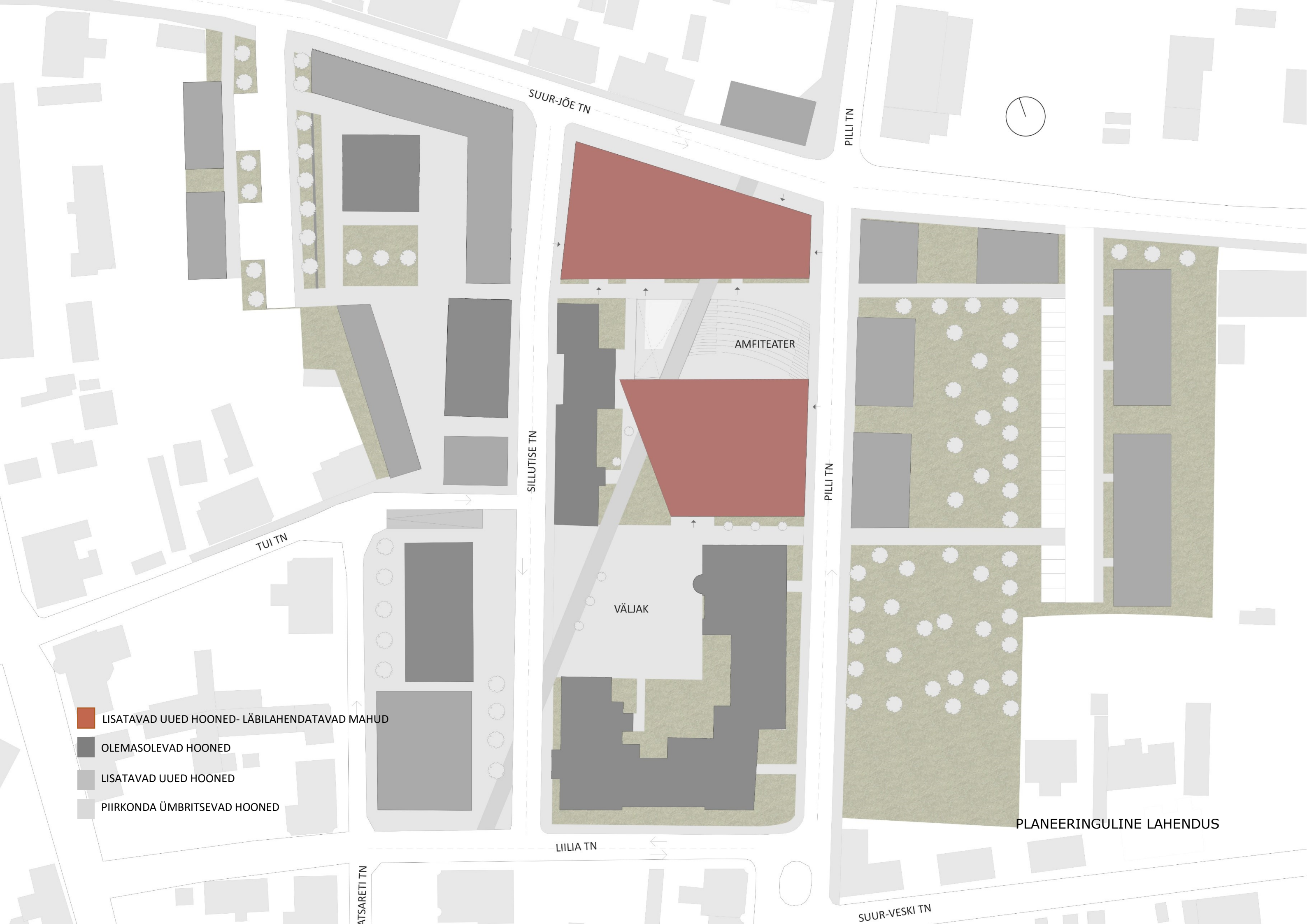
Eeslinna elamupiirkonnas puudub avalik ametlik väljak või suurem kogunemiskoht, siis planeeringu koostamisel planeeritakse alale väljak. Antud ala planeerimine avalikuks kasutuseks võimaldab kohalikul kogukonnal hakata korraldama suuremaid kogukonda üritusi.

Kavandatud väljak asub endise haigla peahoone sisehoovis, kust avanevad head vaated haiglahoone vanale kui O. Siinmaa koostatid hoone osale. Väljak on 33x30 meetri suurune, ning selle all asub kvartali parkla 58 kohaga. Parkida saab ka Sillutise ja Pilli tänavate äärde parempoolsele reale. Väljakule avanevad haigla maja 2 sissekäiku, blackbox hoone peauks ning endise kabeli/surnukuuri maja uks. Väljakult avanevad vaated ka üle Sillutise tänava oleva vana vanglamaja endisele elukorpusele.

- UUED LISATAVAD HOONED, LÄBILAHENDATAVAD
- OLEMASOLEVAD HOONED, MUINSUSKAITSEALL
- UUED LISATAVAD HOONED

PLANEERINGULINE LAHENDUS

SUUR-JÕE TN

PILLI TN

AMFITEATER

SILLUTISE TN

PILLI TN

TUI TN

VÄLJAK

LIILIA TN

SUUR-VESKI TN

ATTSARETI TN

PLANEERINGULINE LAHENDUS

- LISATAVAD UUED HOONED- LÄBILAHENDATAVAD MAHUD
- OLEMASOLEVAD HOONED
- LISATAVAD UUED HOONED
- PIIRKONDA ÜMBRITSEVAD HOONED

- BLACKBOX
- KUNSTIHOONE
- SEGAFUNKTSIOON (ÄRIPINNAD, BÜROOPINNAD, AIRBNB)
- ELUPINNAD
- TEENINDAV FUNKTSIOON
- ÄRIPINNAD

HOONETE FUNKTSIOONID

5.9 Hoonemahtude lahendus

Magistritöös pakutakse välja läbitöötatud terviklik planeeringulahendus, kus varasemalt kaks suurt ligipääsematut krunti on linnaelanikele avatud ning täiustatud parema ligipääsuteede, uute toetavate hoonetega ning vajalike funktsioonidega. Ala muutmisel ja täiustamisel saavutatakse tasakaal tugeva identiteedi ja funktsiooni osas. Hetkel on tegemist kasutamata linnaruumiga. Tuleb analüüsida Pärnu linna üldisemalt, millistest funktsioonidest ja ruumidest on puudu. Eeslinna elamurajooni keskel olevasse piirkonda uute funktsioonide paigutamisel on eelistatud pigem rahulikuma laadiga funktsioonid. Samas eesmärk on, et need funktsioonid elustaks varem ligipääsematut piirkonda.

Olemasolevad majad on ehitatud avalikeks hooneteks ja on kogu aeg eristunud ümbritsevast piirkonnast. Keeruline on hakata neid hooned kohandama elamispindadeks. Samuti see ei elustaks piisavalt antud piirkonda. Pigem kasutada ära olemasolevat olukorda ja muuta keskkond toimivaks avalikuks ruumiks, valides hoonetesse ühiskondlikud funktsioonid. Tulevased linnaruumi täiendavad hooned ja funktsioonid on vajalikud linnale kui kohalikule kogukonnale.

Saavutamaks parim linnaruumiline olukord on vaja olemasolevat täiendada ja moodustada terviklik kvaliteetne lahendus. Selleks tuleb alale julgelt läheneda ja tugevat identiteeti täiustada kaasaegse ja moodsa arhitektuurse lahendusega, mis aitaks lahti saada vanast halvast mainest. Tegemist on uudse ja kaasaegse lahendusega, mis on keeranud uue lehekülje antud piirkonnas. Alale kujuneb kaasaegne imago, mis küll väärtustab ajalugu, kuid suundub edasi tuleviku poole. Ala saab endale uue hingamise. Antud alal lahendatakse läbi kaks kõige tähtsamat hoonet: kunstihoone ja blackbox hoone.

5.10 Endine haiglahoone

Nagu eespool on kirjutatud, haigla peahoone vanem osa ehitatud 1910ndal aastal ja asub Sillutise ja Liilia tänava nurgal. Antud hoonetele tehti juurdeehitus 1940.ndal aastal arhitekt O. Siinmaa

poolt. Haiglahoone on kaks peafassaadi, üks Sillutise tänava pool ja teine Liilia tänava pool. Tehniline seisukord on hea, kuid vajab täiendavat restaureerimist.

Arhitektuurimälestise maht säilib endisel kujul. Haiglahoonele uusi hooned ja juurdeehitusi ei ole planeeritud. Hoone külge ehitatud katlamaja lammutatakse. Haigla sisehoovi planeeritakse väljak. Hoonesse muudatuste tegemisel tuleb arvesse võtta muinsuskaitse eritingimusi, mis on antud hoonetele tehtud. Restaureeritava haiglahoone suurim lubatud kõrgus on 3 korrust ja kõik katusekalded säilivad endisel kujul. Käesoleva planeeritava lahendusega jäävad alles võimalused efektsete vaadete antud hoonetele. Haigla peaukse vastas olev vangla müür lammutatakse ja uus hoonemahu haiglapoolne sein viiakse vangla elukorpuse hoonega samale joonele. Seejärel endine Sillutise kitsas tänav muutub avaramaks ja haiglamaja paremini vaadeldavaks.

Haiglale sobiks hästi segafunktsioon mitmest erinevast avalikust funktsioonist. Esimene korrus jääb kõigile külastajatele avatuks. Planeeritud on restoran ja äripinnad. Teisel ja kolmandal korrusel on paigutatud büroopinnad. Neljandale korrusel on ehitatud Airbnb korteriteks. Antud korruselt avaneb hea vaade Pärnu linnale ja ümbritsevale piirkonnale.

5.11 Endine kabel/surnukuuri hoone

Kabel-surnukuuri ehitati 1912ndal aastal. Antud hoonetes tegutseb hetkel matusebüroo. Juurdeehitust kabel/surnukuurile ei ole, küll aga korrigeeritakse sees olevaid ruume vastavalt vajadusele. Suurim lubatud kõrgus hoonel on 1 korrus ja kõik katusekalded säilivad esialgsel kujul. Hoonesse muudatuste tegemisel tuleb arvesse võtta muinsuskaitse eritingimusi, mis on antud hoonetele tehtud.

Planeeritavate uute hoonete ja funktsioonidega jääb olemasolev matusebüroo sobimatuks ning vajab uut sihtotstarvet. Kuna tegemist on üsna väikese ühekorruselise majaga, siis perspektiivne funktsioon on väike muuseum piirkonna ajaloost ning teised ruumid ja saalid planeeritakse koosolekuruumideks, mis on kasutatavad Blackbox ja kunstihoone personali poolt.

5.12 Endised vanglahooned

Vangla alal oli palju erinevaid väikseid hooned, mis olid halvas seisukorras ning need antud magistritöö raames eemaldati. Alles jäeti heas seisukorras ja muinsuskaitse all olevad kolm kõige vanemat hoonet, mis on omapärase arhitektuuriga.

Uuteks funktsioonideks alal saavad äripinnad. Teaduslikest tekstidest selgus, et inimesi tahavad võimalikult kaugele elama minna, kus on toimunud mõrvad või kuriteod. Vaatamata sellele, et paljud vanglahooned magistritöös lammutatakse, ei pidanud õigeks rajada korterelamuid antud alale. Kuna ümbritsev elamurajoon on valdavalt elupindadega ümbritsetud, siis antud töös sobib suurepäraselt ka antud alale planeerida äripinnad.

5.13 Uued lisatavad mahud

Ülejäänud haiglahoonestus krundil on kehvasti tehnilises seisukorras. Puidust administratiivhoone, nakkus- ja taastusravikorpused ning nõukogudeaegsed ehitatud kivikonstruktsioonid autogaraaz ja katlamaja pole ajalooliselt väärtuslikud ning nende tehniline seisukord on halb. Samuti on majade asetus krundil juhuslik ja väljapakutaval planeeringulahendusel need lammutatakse.

Haigla peamaja taga oleval kasutamata alal on kõrghaljastust, kus on paljud puud on pikka aega olnud hooldamata. Terviklikku pargiala ei ole kujunenud ja ala piirab ida ja lõuna poolt eramajade krundid.

Planeeringu käigus jagatakse ala kruntideks ja planeeritakse 2- ja 3- korruselisi korterelamuid. Kortermajad on sobilikud antud piirkonda tuues elu antud alale, kui avaliku funktsiooniga majad on suletud. Õue alal säilitatakse võimalikult palju olemasolevat kõrghaljastust, mis on heas seisus. Vajadusel lisatakse kõrghaljastust juurde. Lõpptulemusena moodustub terviklik ala, mis täiustab antud piirkonda. Kortermajade maksimaalseks kõrguseks on määratud 10 meetrit.

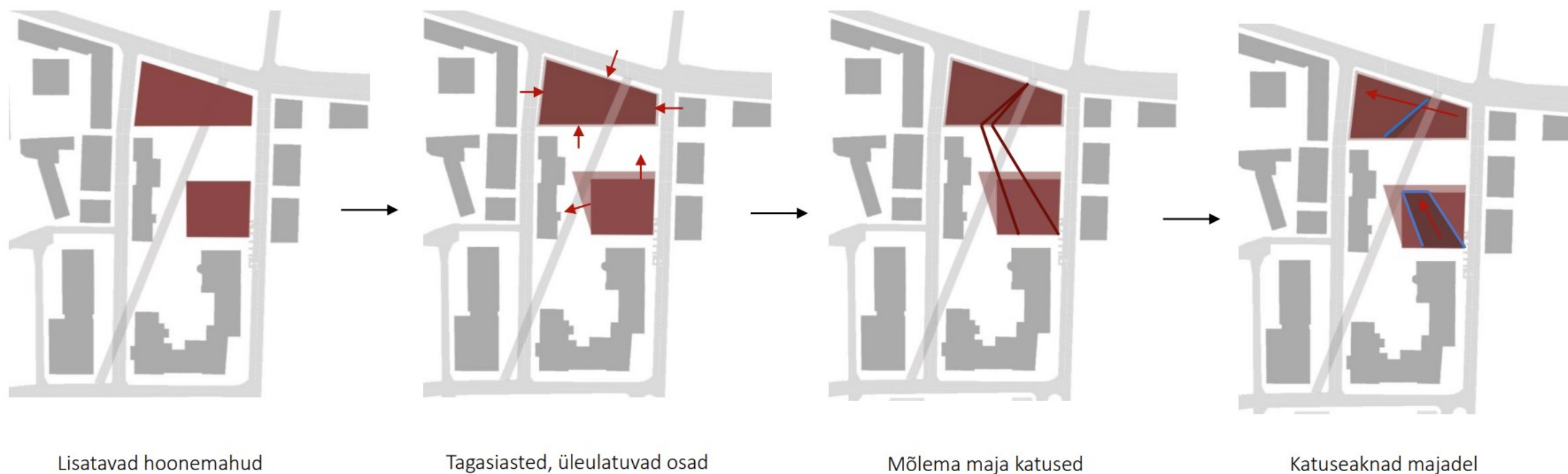
5.14 Kunstihoone ja blackbox

Magistritöös analüüsitavale alale pakutakse uute atraktiivsete mahtudena välja kunstihoone ja blackbox hoone, mis annavad piirkonnale uue ja kaasaegse lahenduse. Majad on julgete arhitektuursete lahendustega, sekkub olemasolevasse alasse jõuliselt ja mille tulemusena saab keskkond omale uue väljanägemise. Nagu ka varasemalt sain mainitud, et julge sekkumine on vajalik, et lahti saada vanast ja eemale tõukavast halvast mainest. Uus ja kaasaegne arhitektuur suudab piirkonnale uue elu sisse tuua.

Pärnus on olemas palju väiksemaid näitusesaale aga puudu on suurematest näitusesaalidest ning antud kunstihoone on hea koht lisaks Pärnu uue kunsti muuseumile, kus kaasaegseid näitusi korraldada. Blackbox ruume ei ole Pärnus peale Endla teatri ruumi ning antud funktsioon on väga hea lisa Pärnu teatriruumidele, kus erinevaid sündmusi oleks võimalik korraldada. Mõlemad funktsioonid on atraktiivsed nii Pärnu enda elanikele kui Pärnut külastavatele inimestele. Pakutud funktsioonide tulemusena on võimalik muuta küllalt range ja halb piirkond põnevamaks ja kutsuvamaks.

Mahtude asukohad sai määratud planeeringu põhjalikul analüüsil ning võttes arvesse, kuhu kujunevad uued kõnni ja sõiduteed. Suur-Jõe tänava äärde sai planeeritud kunstihoone ning blackbox hoone kunstihoone ja endise haigla peakorpuse vahele. Mõlema uue mahu vahele sai planeeritud amfiteater, mis võimaldab korraldada ka üritusi ja kontserte väliruumis.

Arhitektuurset kunstihoone esimene korrus astub sissepoole ning blackboxil ulatub katus üle. Sidumaks mõlemat hoone arhitektuurset otsustati, et katuseaknad moodustuvad koondumisega ühtsesse punkti.

5.15 Kunstihoone

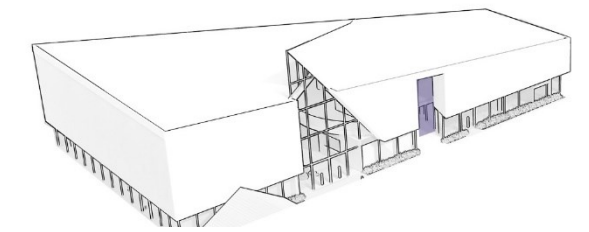
Kunstihoone vajadus Pärnu linnale on tekkinud juba ammu, kuna puudu on suuremast pinnast, kus eksponeerida suuremaid näitusid. Magistritöös lahendatav ala on sellele ideaalne asukoht. Koht ei asu kesklinnas mürarikkal ristmikul vaid rahulikus keskkonnas, mis on kesklinnale lähedal. Piirkonnal on potentsiaal kujunemiseks loominguks kvartaliks.

Pärnus puudub spetsiaalselt kunsti näitamiseks ehitatud või kohandatud näituseasutus ning institutsioon, mis koordineeriks rahvusvahelisel tasandil näitusegevust. Seda funktsiooni on täitnud Pärnu Linnagalerii, mis on sisse seatud endise muusikakooli- ja Raekoja ruumidesse. Pärnu Raekoja ja endise muusikakooli ruumid on hädapärast kohandatud näituste ja kunstisündmuste korraldamiseks omades piiratud ligipääsu puuetega ja eakatele inimestele – järsud trepid jne. Olemasolevates ruumides on võimalik näituseid teha üsna kitsastes tingimustes ning ruumid ei vasta üha enam professionaliseeruva kaasaegse kunsti välja nõudmistele. Raske või võimatu on eksponeerida installatsioone, audiovisuaalseid teoseid ja mahukamaid väljapanekuid. Killustatus, ruumikitsikus ning nõudmistele mittevastavad ruumid toovad kaasa möödapääsmatu vajaduse uue kaasaegse kunstihoone järele. (Pärnu Kunstihoone, 2020)

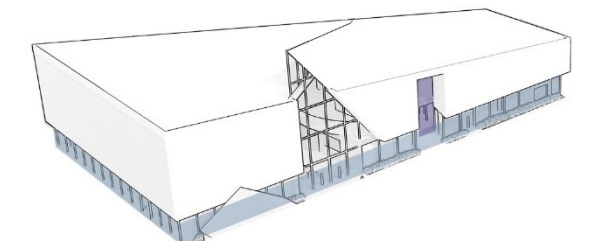
Magistritöös planeeritavas kunstihoones hakkab paiknema üle 1000m² näitusepinda, mis võimaldab eksponeerida suurnäitusi nii Tallinnast kui Tartust ning võimaldades näituste rotatsiooni üle Eesti.

Pärnu arengukavas on plaanitud luua täiendavaid võimalusi kultuuri- ja spordielu elavdamiseks ning ürituste korraldamiseks. Korrastada ja täiustada taristut, mis võimaldab kohalikul initsiatiivil põhineva kultuuripärandi püsimist. Multifunktsionaalse kunstihoone rajamine (näituste ja kultuurisündmuste korraldamiseks sh hoone esise väljaku arhitektuurivõisltus, projekteerimine, ehitamine). (Pärnu arengukava aastani 2035, 2018)

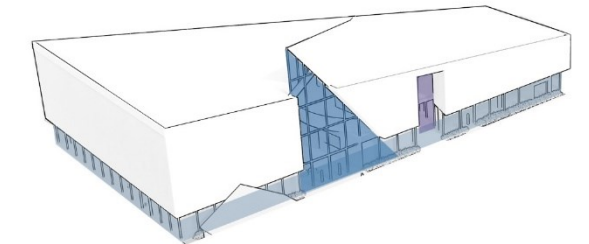
Magistritöös planeeritud kunstihoone peasissepääs asub amfiteatripoolses küljes. Hoonesse sisenedes avaneb suurest aatriumist vaade keerdtrepile. Sõltuvalt planeeringulisest lahendusest on majale lisatud läbikäik 1 korrusel, mis ühendab kvartali sisese Pilli tänavaga. Maja esimene korrus astus tagasi ja hoone perimeeter kavandatakse klaasifassaadina. Klaasfassaadi taga on plaanitud eksponeerida näitusi kvartali küllastajatele. Peasissepääsuks on kasutatud jõulise elemendina kolmnurkset klaasfassaadi, mis lisab majale efektsust ja isikupära. Katusel kolmnurga tipust kuni teisel pool maja läbikäiguni on lisatud klaasfassaad, mille kaudu lisandub hoone sisse valgust. Näitusesaal paikneb kunstihoones 1. ja 2. korrusel. Maja idapoolsesse külge on lisatud kohvik. Kohviku osa on lahendatud lähtudes sellest, kust paiknevad vaated ümbritsevale keskkonnale. Keldrikorrusel paiknevad hoidla, workshop ruumid ja vajalikud tööruumid. Kunstihoone fassaadimaterjal on planeeritud valget tooni kiudtsementplaat.

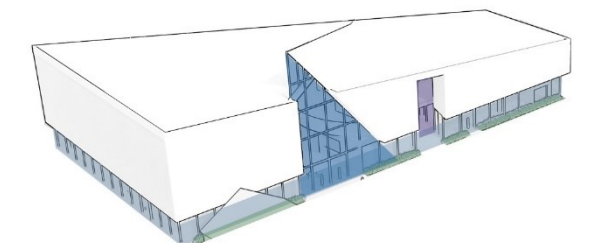
LÄBIKÄIK VASTAVALT PLANEERINGULE

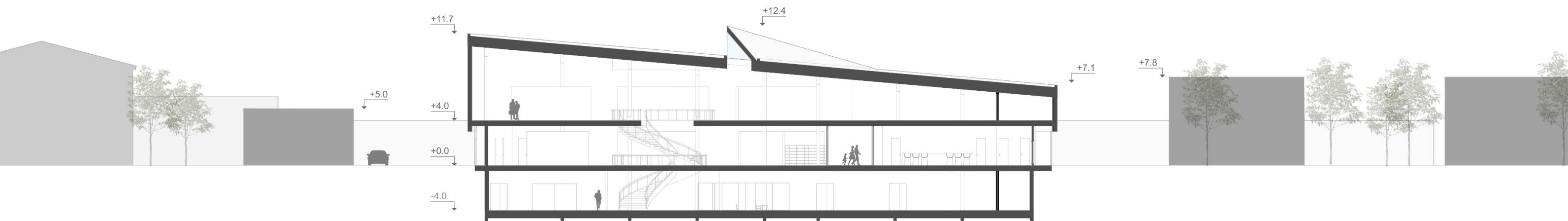
1K ASTUB TAGASI JA LISATAKSE KLAASAKNAD HOONE PERIMEETRI ULATUSEKS NÄITUSE VAATAMISEKS

EFEKTSE SISSEPÄÄSU LISAMINE

ROHELUSE LISAMINE

5.16 Blackbox

Blackbox, ehk eesti keeles must kast, on eksperimentaalteater. See on iluelementideta esinemispaik, milleks on tavaliselt suur nelinurkne ruum musta värvi seinte ja tasapinnalise põrandaga. (Must kast (teater), 2016)

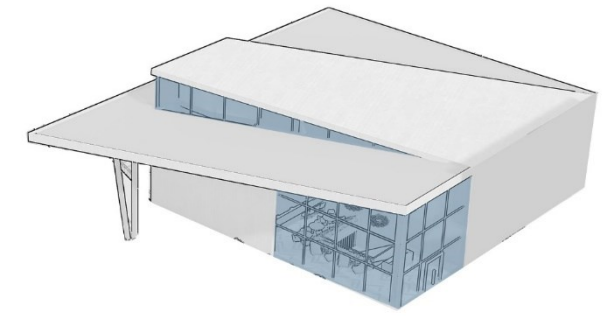
Paljud peavad musta kasti selleks kohaks, kus saab teha „ehedamat“ teatrit, mille keskmes on kõige rohkem inimlikkust ja kõige vähem tehnilisust. Eksperimentaalruume on lihtne ehitada ja hooldada ning seal saab korraldada etendusi või muid etteasteid, sealjuures kasutades vaid põhivahendeid, näiteks üksikuid lavakonstruktsioone. Ruumides on tavaliselt etteulatav lava, kohandatav etteulatav lava ja areenlava. (Must kast (teater), 2016)

Nagu nimetusest jäeldub, on musta kasti seinad enamasti värvitud mustaks. Värvide puudus tekitab pealtvaatajates tunde, et värvid viibivad „ükskõik kus“ ning muudab ka üksikud valgusefektid sellevõrra mõjusamaks. (Must kast (teater), 2016)

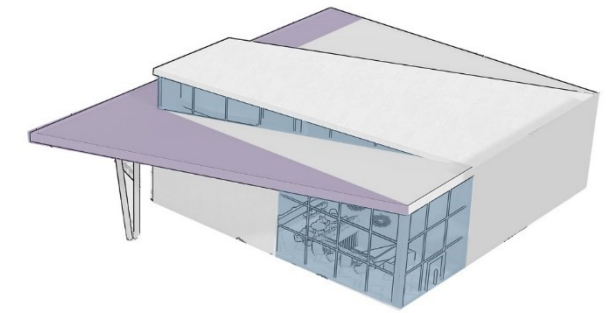
Blackboxi planeerides antud keskkonda võimaldab korraldada piirkonnas erinevaid kontserte, etendusi ja konverentse. Kuna Pärnus hetkel peale Endla teatri blackboxi rohkem sarnaseid ruume pole, on selle lahendusel lisamine väga hea lisandus Pärnule.

Magistritöös planeeritav blackbox hoonesse on peasissepääs endise haigla poolsest küljest. Avaras ja kõrges fuajees pääseb trepi ja lifti kaudu keldrikorrusele, kus pääseb ligi saalile. Blackbox saal on 340m² ning mahutab umbkaudu 250 istekohta. Fuajeesse on planeeritud kohvik, kust avanevad vaated ümbritsevale piirkonnale. Keldrikorrusel paikneb garderoob ja tualettruumid. Esinejate riietuseruumid asuvad majas 1. ja 2. korrusel. Maja 3ndal korrusel asuvad harjutamisruumid.

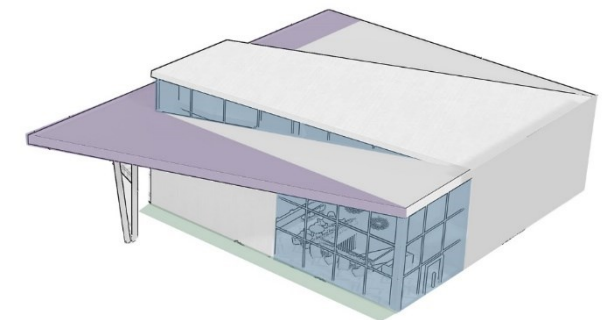
Nelinurkse maja karakteri lisamiseks otsustati planeerida üleulatav katus, mis on hoone idapoolse küljepealt toetatud postile ning põhjapoolne osa toetub seina peale. Katus varjestab osaliselt amfiteatri lava. Klaaspinnad paiknevad majal väljakupoolisel küljel, Pilli tänava ääres ning 3nda korruse kaldkatuse perimeetris. Maja amfiteatri poolsele küljele planeeritakse maja seinale ekraanid, mis on kasutatavad nii kontsertite ajal kui ka igapäevaselt. Blackboxi hoonel lisaks julgele vormile otsustati kasutada fassaadi materjalina musta tooni kiudtsementplaati.

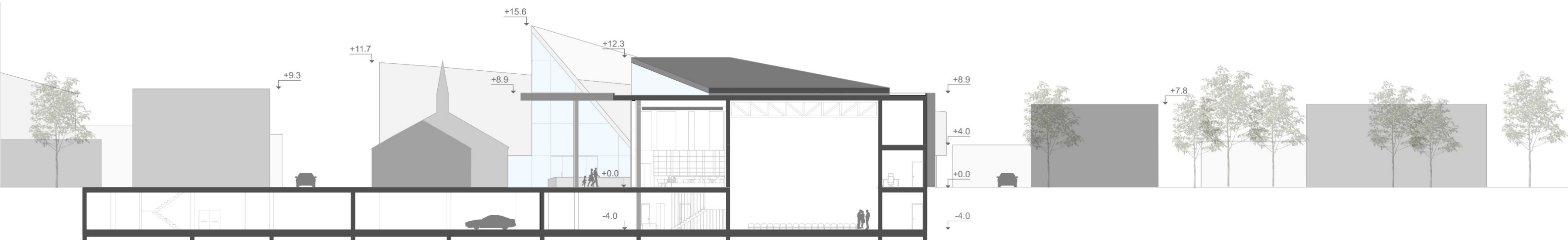
KLAASPINNAD MAHUL

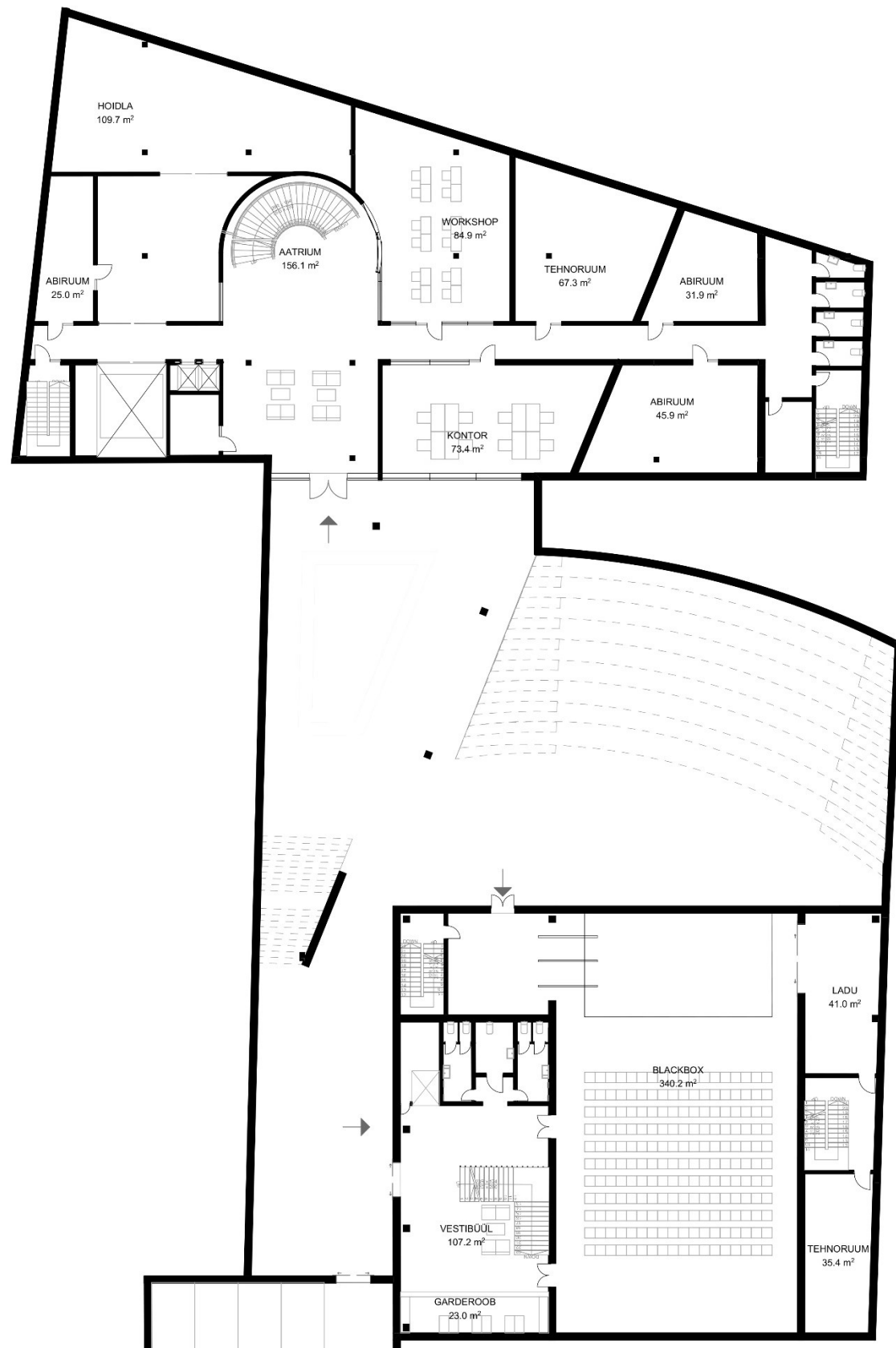

ÜLEULATUV KATUSEOSA

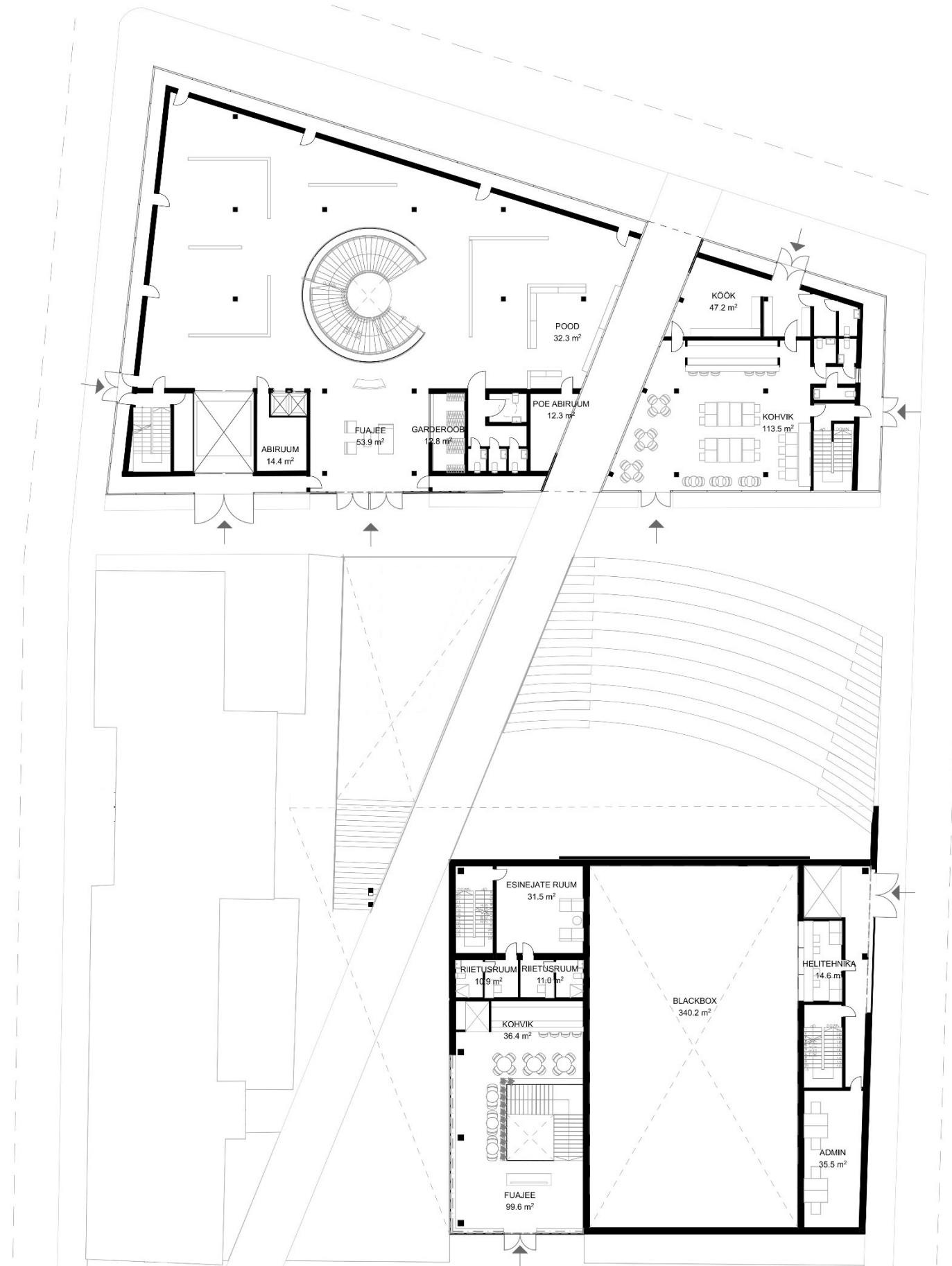

ROHELUSE LISAMINE

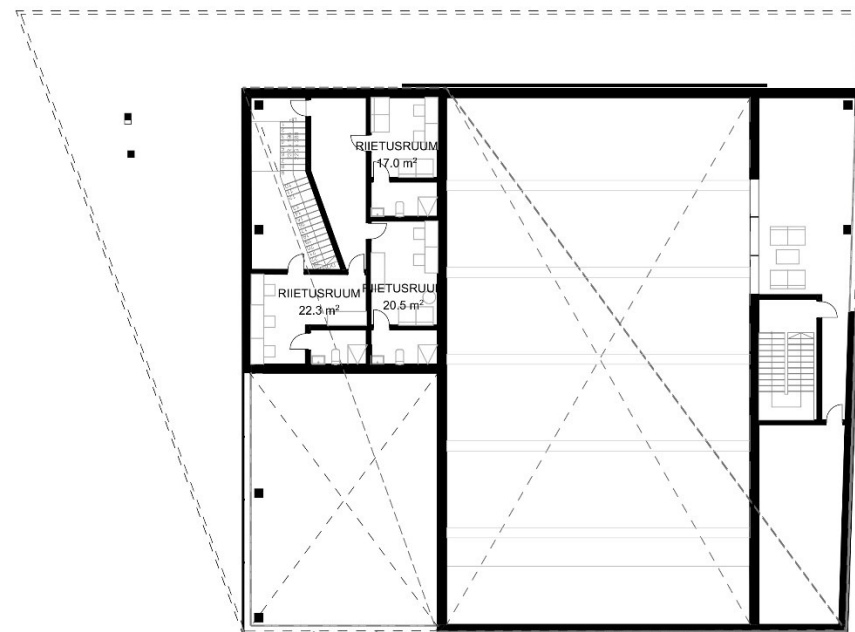
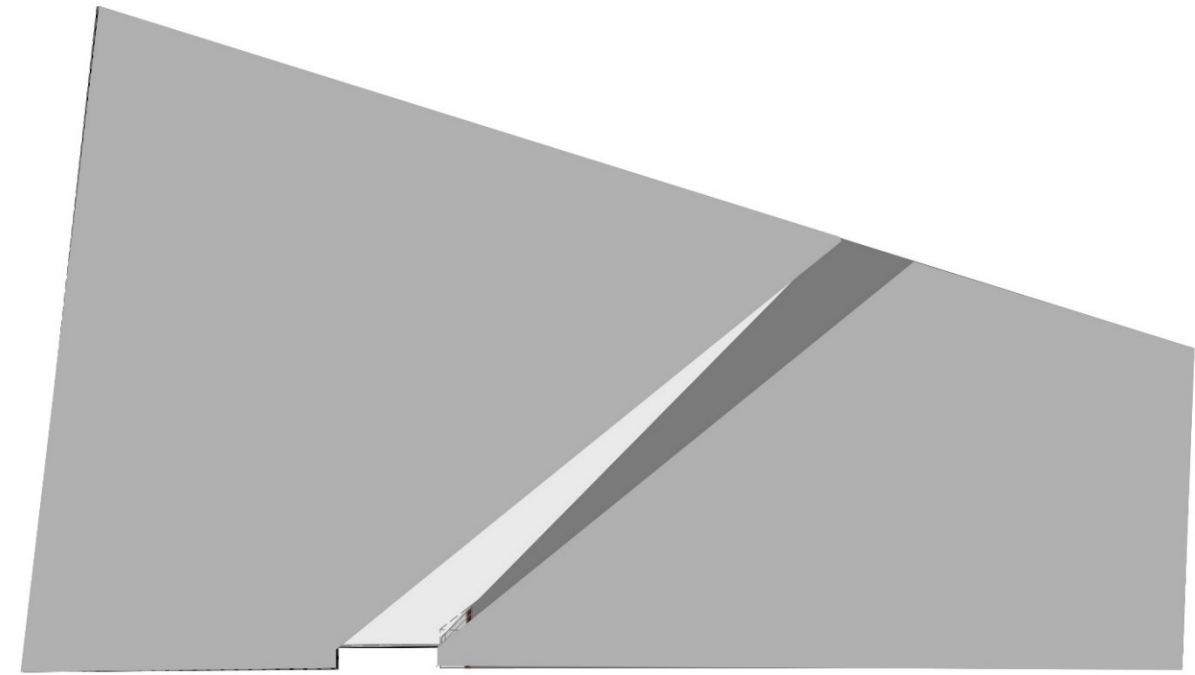
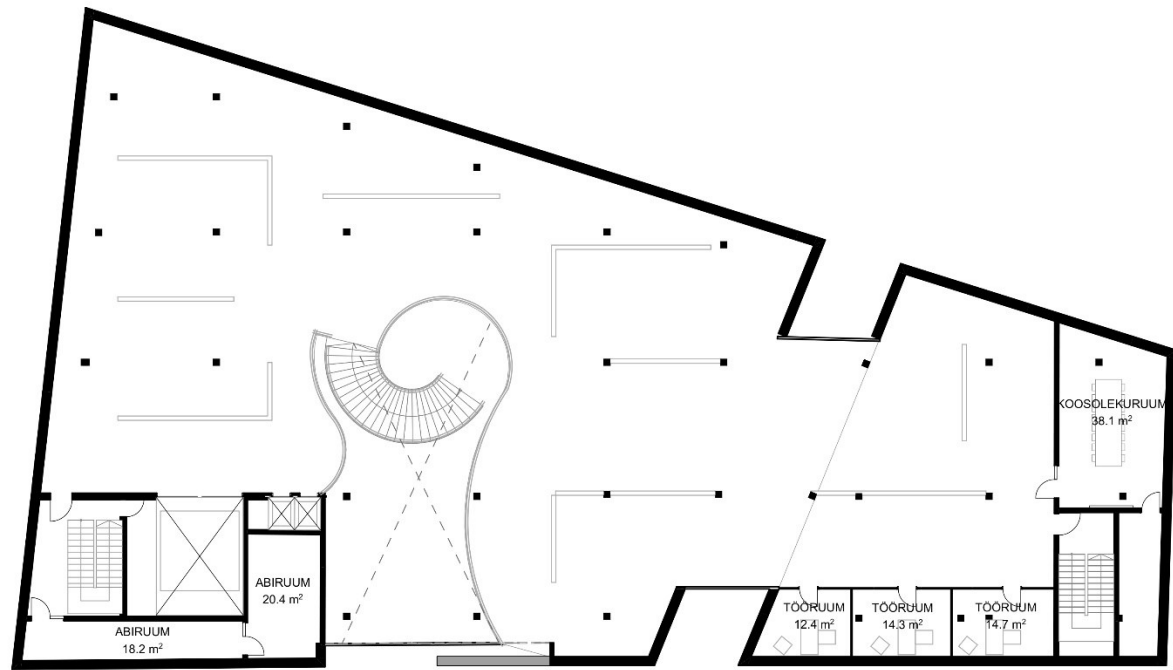

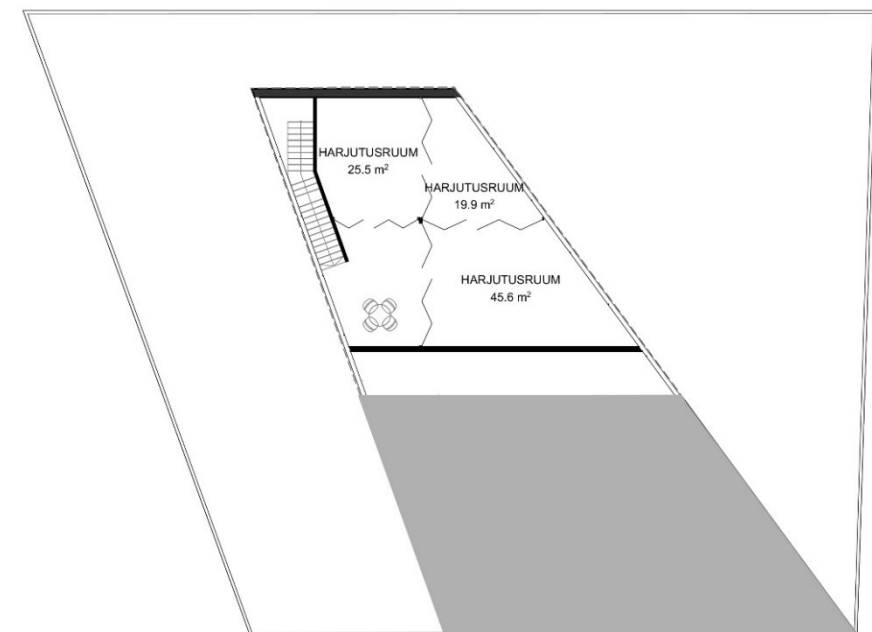
KELDRI KORRUSE PLAAN

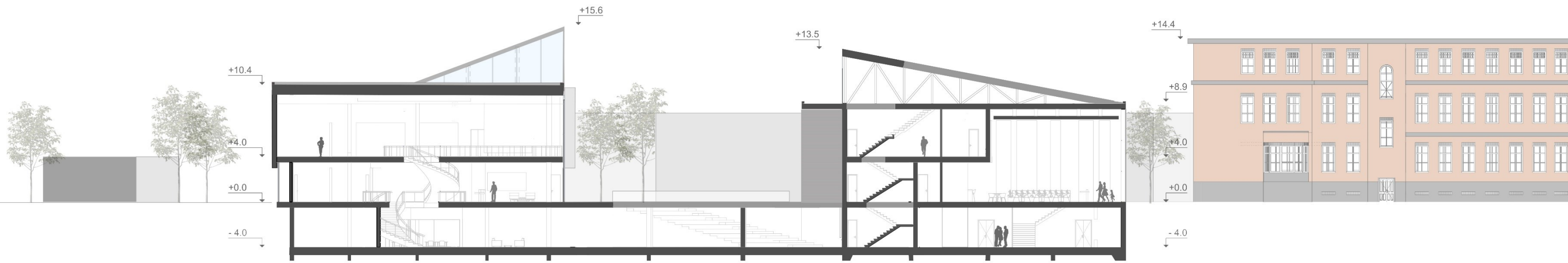
1. KORRUSE PLAAN

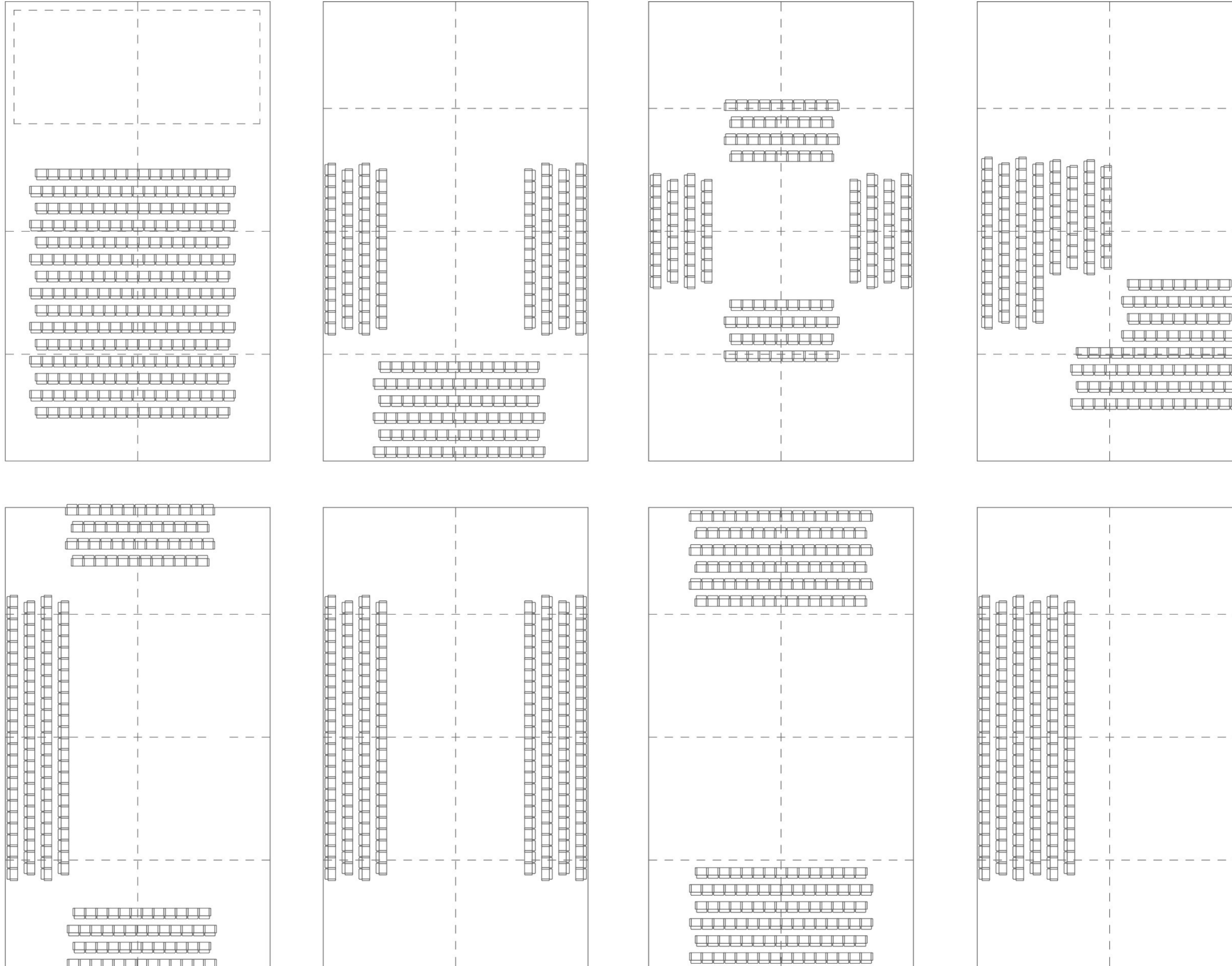

2. KORRUSE PLAAN

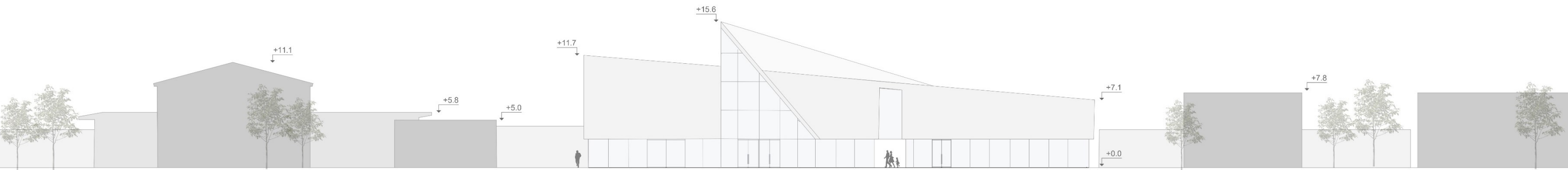

3. KORRUSE PLAAN

BLACKBOXI ERINEVAD PAIGUTAMISVIISID. KOKKU ON VÕIMALIK PAIGUTADA UMBES 250 ISTEKOHTA.

5.17 Fassaadide ja klaaspinna lahendus

Fassaadi materjali viimistluseks on valitud kunstihoonele ja blackbox hoonele kiudtsementplaat. Kunstihoonele valget tooni ning blackbox hoonele musta tooni plaadi.

Antud toode on ka tuntud tsementkiud nime all ning reeglina tsellulooskiududega tugevdatud ja tsemendist valmistatud komposiitmaterjal fassaadile. Kiudtsemendi omadused on oluliselt kaasa aidanud fassaadimaterjali tuntuse kasvule. Kiudtsemendist on võimalik valmistada erineva suurusega fassaadiplaate ja voodrilaudu. Tsemendikiud on teiste voodrimaterjalidega võrreldes väga vastupidav ja praktiliselt hooldusvaba materjal. Tegemist on mittesüttiv fassaadimaterjaliga ning kauakestva materjaliga, mis on vastupidav UV kiirgusele ning ei mädane ega hallita. Kiudtsemendist valmistatud materjalid on veekindlad ja vastupidavad püsivatele veekahjustustele. (Fassaad millega katta maja välisseinu, Bestor)

Klaaspinnad mõlemal majal on valitud päiksekaitseklaasid, mis on energiasäästu omadusetega.

Päiksekaitseklaas vähendab oluliselt läbi klaasi siseneva päikeseenergia hulka. Klaasini jõudev päikese soojus- ja valgusenergia peegeldatakse osaliselt tagasi, osaliselt neeldub klaasis ja osaliselt läbib klaasi. (Päiksekaitse klaas, Lasita) Päiksekaitseklaasid hoiavad päikesest tulevat UV-kiirgust, valgust ja ka soojust kinni, vältimaks interjööri kahjustumist või liigse õhutemperatuuri tõusu siseruumides. (Päiksekaitseklaasid, Klaasmerk)

Magistritöös planeeritavatele majadele on välja valitud Saint-Gobain Glassolutions toote COOL-LITE SKN 165, mis sobib ideaalselt kasutamiseks antud hoonetele. Tegemist on päiksekaitse- ja energiasööstu klaasiga, mis laseb hästi läbi nähtavat valgust, omab madalat peegeldustegurit ja päiksefaktorit. Antud toote kasutamine on hea valik mugavama sisekliima loomiseks ülekuumenemise ärahoidmise ning samaegselt ruumi soojuskadude vähendamise kaudu. Vähenevad kulutused ruumi jahutamisele suveperioodil. (Päiksekaitseklaas Cool Lite SKN ja XTREME)

Foto 15 Päiksekaitseklaas
<https://glassolutions.ee/et/tooted/paiksekaitseklaas-cool-lite-skn-ja-xtreme>

Foto 16 Kiudtsementplaat
<https://www.equitone.com/et-ee/fassaadimaterjal/natura/>

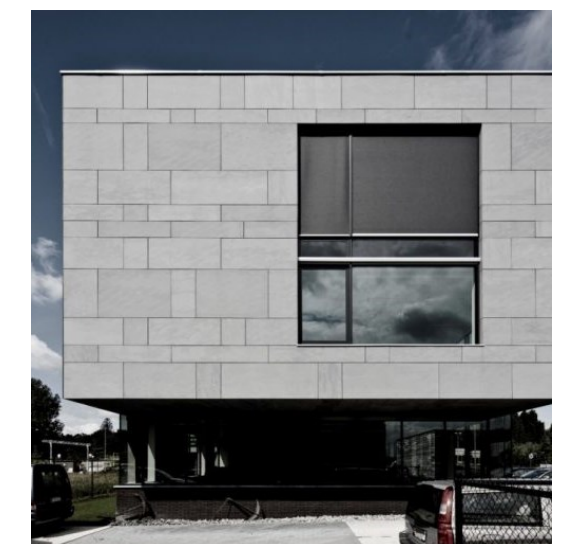

Foto 17 Kiudtsementplaat
<https://bestor.ee/fassaad-millega-katta-maja-valisseinu/>

6.KOKKUVÕTE

Magistritöös uuriti kuidas kaasajastada spetsiifilise ajaloo ja funktsiooniga piirkonda ning kuidas kujundada sellest põnev ja kaasaegne linnaruum Pärnu endise haigla- ja vanglahoonestu näitel. Kuna tegemist oli üsnagi tugeva ajaloo ja identiteediga piirkonnaga siis läheneti alale teoreetilises osas psühholoogiliselt vaatenurgast ja analüüsi, mida kujutab endast koha identiteet, koha sidusus ümbritseva linnaruumiga, kuidas muudatused mõjutavad inimesi ning kuidas nad reageerivad muudatustele, kuidas inimesed identifitseerivad end läbi kindla koha, kuidas koha halb maine võib mõjutada inimeste enda identiteeti. Selgus, et ümbritsev keskkond mõjutab elanikke väga tugevalt.

Teadustekstidest selgub, et ala kaasajastamine viisil, mis on elanikele positiivsete tagajärgedega, loob paigale ka uue mõjusa identiteedi ning tugevdab elanike seotust kohaga. Halva mõju lahti saamisest tuleb sekkuda tugevamalt. Samal ajal on siiski oluline ka teatud osas algse identiteedi säilimine, et säiliks koha ajaloo väärtustamine ning samuti tuleb meeles pidada, et inimesed identifitseerivad läbi kohtade. Kindlasti peab teadvustama varasemaid funktsioone ja nendest lugu pidama aga samas peab mõistma, et aeg on edasi liikunud ja antud piirkonnal on suur potentsiaal kasvada hoopis teistsugusemaks linnakeskkonnaks, millel on hoopis teised funktsioonid.

Magistritöös pakutakse välja läbitöötatud terviklik planeeringulahendus, kus varasemalt kaks suurt ligipääsematut krunti on linnaelanikele avatud ning täiustatud parema ligipääsuteede, uute toetavate hoonetega ning vajalike funktsioonidega. Säilitatakse algne ja väärrika ajalooga haiglahoone alguses mahus. Haigla peahoonele ja muinsuskaitse all olevatele vanglahoonetele määratakse uued funktsioonid. Oma algse väärtuse minetanud hooned lammutatakse, mis omakorda võimaldab ala tihendada ja rajada uusi ja atraktiivseid

mahte. Tugeva sekkumise tulemusena aset leidvad muudatused olid piisavad, et muuta välja kujunenud ja negatiivset ajaloolist pärandit.

Kunstihoone koos blackbox hoone lisamisega on Pärnu mõistes väga tähtsad ja vajalikud objektid, mis on olnud kaua aega Pärnul puudu. Samamoodi magistritöös analüüsitaval linnaruum vajab hädasti uut toimivat funktsiooni. Suured jõuliste ja intensiivsete elementidega mahud moodustavad piirkonnast täiesti uue keskkonna. Kujuneb atraktiivne ja uus linnakeskkond, mis lisab Pärnu linnale väärtust ja põneva koha juurde. Mida rohkem on linnas erineva identiteediga ja huvitavaid kohti, seda põnevamaks ja sisukamaks see linna teeb. Hea on lisada linnale uusi tõmbekohti, mida külastada. Ala muutmisel ja täiustamisel saavutatakse tasakaal tugeva identiteedi ja funktsiooni osas.

7.KASUTATUD KIRJANDUS

Arvi Vainula Projektbüroo OÜ. (2007). Detailplaneering Sillutise 6 Seletuskiri. Vaadatud 06.01.2018.

http://www.parnu.ee/planeeringud/PLANEERINGUD/Planeeringud/2.107_Sillutise%20%20dp/Sillutise%20%20dp%20Seletuskiri%2C%2009.10.08.doc

AS Pärnu EKE Projekt. (2008). Pärnu vangla sillutise 1, Tehnilise seisukorra hinnang ja muinsuskaitse eritingimused lammutuse, rekonstrueerimise ja uusehitise projektide koostamiseks.

Bernardo F. , Palma-Oliveira J-M. (2016). Urban neighbourhoods and intergroup relations: The importance of place identity. *Journal of Environmental Psychology*, 239-251

Blaison C., Hess U. (2016). Affective judgment in spatial context: How places derive affective meaning from the surroundings. *Journal of Environmental Psychology*, 53-65

Ellam H. (2007). Pärnu vangla on alates tänasest suletud. – Eesti Päevaleht. Vaadatud 06.01.2018.
<http://epl.delfi.ee/news/eesti/parnu-vangla-on-alates-tanasest-suletud?id=51071508>

ERR. (28.05.2018). Pärnus koguneti nädalavahetusel Kalamehe kvartali tänavafestivalile. [Video].
<https://www.err.ee/835059/parnus-koguneti-nadalavahetusel-kalamehe-kvartali-tanavafestivalile>

Fassaad millega katta maja välisseinu. *Bestor*. Vaadatud 14.05.2021.
<https://bestor.ee/fassaad-millega-katta-maja-valisseinu/>

Kalamehe Kvartal. Vaadatud 14.05.2021.
<https://www.facebook.com/KalameheKvartal/>

Loovlinnak. Vaadatud 14.05.2021.
<https://www.facebook.com/loovlinnak/>

Must kast (teater). (2016). Vikipeedia. Vaadatud 14.05.2021.
[https://et.wikipedia.org/wiki/Must_kast_\(teater\)](https://et.wikipedia.org/wiki/Must_kast_(teater))

Ojari T. (2006). Muinsuskaitse eritingimused krundile detailplaneeringu koostamiseks.

OÜ Cumulus Consulting ja OÜ Geomedia. (2017). Pärnu kesklinna ja papiniidu keskuse arengu prognoos, Analüüsi raport. Vaadatud 06.01.2018.
http://www.parnu.ee/failid/uuringud/P2rnu_kestuste_analyys2017.pdf

Päikesekaitse klaas. *Lasita*. Vaadatud 14.05.2021.
<https://www.lasita.ee/paikesekaitse-klaas/>

Päikesekaitseklaasid. *Klaasmerk*. Vaadatud 14.05.2021.
<https://klaasmerk.ee/et/tooted/fassaadiklaasid/paikesekaitseklaasid/>

Päikesekaitseklaas Cool Lite SKN ja XTREME. *Glassolutions*. Vaadatud 14.05.2021.
<https://glassolutions.ee/et/tooted/paikesekaitseklaas-cool-lite-skn-ja-xtreme>

Pärnu arengukava aastani 2035. (2018) RT I 2018, 43.
https://www.riigiteataja.ee/aktiivisa/4091/0201/9009/arengukava_muudetud.pdf

Pärnu Kunstihoone. (2020)
<https://www.riigikogu.ee/wpcms/wp-content/uploads/2020/08/P%C3%A4rnu-kunstihoone.pdf>

Siilivask M. (2013). Pärnu vana haigla ajalooline ülevaade, kultuuriväärtusega hooneosade inventeerimine ja hooldusjuhend. Vaadatud 06.01.2018.
http://register.muinas.ee/ftp/MKA%20inventeerimine%20ja%20hooldusjuhend/2013_42_Parnu_Sillutise6_27485_inv_hj_25_03_2014.pdf

Vilmann A. (2016). Vangla uus omanik kaalub majutuasutuse avamist. – Pärnu Postimees. Vaadatud 06.01.2018
<https://parnu.postimees.ee/3813307/vangla-uus-omanik-kaalub-majutuasutuse-avamist>

Wirth T., Gret-Regamey A., Moser C., Stauffacher M. (2016). Exploring the influence of perceived urban change on residents' place attachment. *Journal of Environmental Psychology*, 67-82

(2001) Pärnu linna üldplaneering 2001-2025. Vaadatud 14.05.2018.

http://www.parnu.ee/failid/YP/YP_kehtiv/YP_2001-2015.pdf

(2001) Pärnu linna eluvaldkondade hetkeolukord. Pärnu linna üldplaneeringu alused ja põhimõtted. Vaadatud 14.05.2018

http://www.parnu.ee/failid/YP/YP_kehtiv/YP_2001-2025_seletuskiri.pdf

(2014) Pärnu Linnavalitsuse planeerimisosa -Pärnu linna üldplaneering 2025. Vaadatud 14.05.2018.

http://www.parnu.ee/failid/YP/YP2025/dokumendid/YP2025_Seletuskiri_05.2014.pdf

(2014) Turu-uuringute AS - Noorte vaba aja sisustamise võimalused Pärnu linnas. Vaadatud 14.05.2018.

http://www.parnu.ee/failid/uuringud/noorte_vabaaeg2014.pdf

(2008). Québec declaration on the preservation of the spirit of place. Vaadatud 28.12.2017.

<http://whc.unesco.org/uploads/activities/documents/activity-646-2.pdf>

